

Başak Kültür ve Sanat Vakfı
Başak Culture and Art Foundation

**Yerel Destek Mekanizmayla Toplumsal Cinsiyet Temelli
Eşitsizlikle ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Projesi**

The Project on "Empowering Victims of Gender Based Violence and Combating
Violence Against Women By Establishing Local Support Mechanism"

Projeya "Têkoşîna Li Hemberî Tundiya Li Dijî Jinan û Newekheviya Li Ser
Bingeha Zayendi Ya Civakî Ya Bi Piştgiriya Mekanîzmayên Herêmi"

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE PROJESİ

PROJECT FOR COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN

PROJEYA TÊKOŞÎNA LÎ HEMBERÎTUNDIYA LÎ DIJÎ JINAN

PROJE BULGULARI | PROJECT FINDINGS | KEŞFÊN PROJEYÊ

**KADINA YÖNELİK
ŞİDDETLE
MÜCADELE PROJESİ**

PROJECT FOR COMBATING VIOLENCE
AGAINST WOMEN

PROJEYA TÊKOŞÎNA LÎ HEMBERÎ
TUNDIYA LÎ DIJÎ JINAN

**Yerel Destek Mekanizmayla Toplumsal Cinsiyet Temelli
Eşitsizlikle ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Projesi**

The Project on "Empowering Victims of Gender Based Violence and Combating
Violence Against Women By Establishing Local Support Mechanism"

Projeya "Têkoşîna Li Hemberî Tundiya Li Dijî Jinan û Newekheviya Li Ser
Bingeha Zayendi Ya Civakî Ya Bi Piştgiriya Mekanîzmayên Herêmi"

**Yerel Destek Mekanizmayla Toplumsal Cinsiyet Temelli
Eşitsizlikle ve Kadına Yönelik Şiddetle
Mücadele Projesi**

Avrupa Birliği Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupa Aracı (DİHAA) fonu ile Başak Kültür ve Sanat Vakfının finanse ettikleri Yerel Destek Mekanizmayla Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizlikle ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Projesi Mersin Günebakan Kadın Derneği ve Yaşamevi Kadın Dayanışma derneği ortaklığıyla yürütülmüştür.

Bu yayın Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunun desteğiyle oluşturulmuştur. Bu yayında geçen görüşler hiç bir şekilde Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunun görüşlerini yansıtmamaktadır.

Yerel Destek Mekanizmayla Toplumsal Cinsiyet Temelli Eşitsizlikle ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Projesi

Tasarım ve Kapak: Serok Demircan
Baskı: Üçler Ofset
Veri Analiz: Nejat Taştan
Veri Değerlendirme ve Yayına Hazırlayan: Belma Yıldıztaş

PROJE EKİBİ

PROJE EKİBİ:

Proje Koordinatörü: Hümeysra Tusun YeğİN
Proje Asistanı: Dilan Şahin
Urfa Temsilcileri: Gülay Öztürk Kocaoğlu-
Nuran Çağşar
Mersin Temsilcisi: Seher Selma Yazıcı

PSİKOLOGLAR:

İstanbul: Ps. Nalan Özçete
Mersin: Ps. Yeliz Yılmaz
Urfa: Ps. Aysel Polatsoy

PROJE EKİBİ İÇİN SÜPERVİZÖRLER

İstanbul: Ps. Behice Boran
Mersin: Ps. Mehmet Ali Vural
Urfa: Sosyal Hizmet Uzmanı Nazif Dağ

Başak Kültür ve Sanat Vakfı
Başak Culture and Art Foundation

Kayışdağı Mahallesi, Uslu Caddesi Nihat Sokak No.55/A Ataşehir / İstanbul
T. 0216 420 49 68 F. 0216 540 24 62 basaksanat@gmail.com www.basaksanatvakfi.org.tr

TABLolar

TABLO 1: İLLERE GÖRE DESTEK TALEP EDEN KADIN SAYISI 4

TABLO 2: YAŞ 4

TABLO 3: İLLERE GÖRE YAŞ DAĞILIMI 5

TABLO 4: MEDENİ DURUM 5

TABLO 5: İLLERE GÖRE MEDENİ DURUM 6

TABLO 6: EVLİLİK YAŞI 6

TABLO 7: İLLERE GÖRE EVLİLİK YAŞI 6

TABLO 8: EVLİLİK ŞEKLİ 7

TABLO 9: İLLERE GÖRE EVLİLİK ŞEKLİ 7

TABLO 10: HAMİLELİK DURUMU 8

TABLO 11: ÇOCUK SAYISI 8

TABLO 12: EĞİTİM DURUMU 8

TABLO 13: ÇALIŞMA DURUMU 9

TABLO 14: SOSYAL GÜVENCE DURUMU 9

TABLO 15: GELİR KAYNAĞI 10

TABLO 16: ŞİDDETİN BAŞLAMA VE DEVAM ETMESİ DURUMU 10

TABLO 17: ŞİDDETİN UYGULANDIĞI YER 11

TABLO 18: ŞİDDETİN FAİLİ 12

TABLO 19: ŞİDDETİN TÜRÜ 12

TABLO 20: TEHDİT SORUNU 13

TABLO 21: ÇOCUKLARIN ŞİDDETE TANIK DURUMU 14

TABLO 22: ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET DURUMU 14

TABLO 23: KADININ ŞİDDET SONRASI RESMİ KURUMLARA BAŞVURU YAPMA DURUMU 15

TABLO 24: KADININ BAŞVURU YAPTIĞI MEKANİZMALAR 15

TABLO 25: TALEP EDİLEN DESTEK TÜRÜ 16

TABLO 26: VERİLEN DESTEK TÜRÜ 17

1.BÖLÜM: PROJE BULGULARI

1.1 TABLolar

TABLO 1: İLLERE GÖRE DESTEK TALEP EDEN KADIN SAYISI

İL	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
MERSİN	90	29,4	29,4
İSTANBUL	107	35,0	35,0
ŞANLIURFA	109	35,6	35,6
TOPLAM	306	100,0	100,0

Proje Mersin, İstanbul ve Şanlıurfa'da 300 kadına ulaşmayı hedeflemiştir. Bu oran sırasıyla %29,4, %35,0 ve %35,6 olmuştur. Proje kapsamında ön görülen hedef grup sayısı 300 iken, yerel düzeyde (İstanbul/Ataşehir ve Sultanbeyli, Mersin/Akdeniz ve Toroslar, Şanlıurfa/Siverek ve Suruç iken coğrafi konum gereği il merkezi olarak değiştirilmiştir)Mersin'de 90, İstanbul'da 107, Şanlıurfa'da 109 kadına ulaşarak toplam 306 kadına ulaşılmıştır. Ulaşılan kadın sayısı Mersin'de hedeflenenin altında kalırken, İstanbul ve Şanlıurfa'da beklenilenin üstüne çıkmıştır.

Örneklemin Genel Özellikleri

TABLO 2: YAŞ

YAŞ	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
14-17	10	3,3	3,3
18-25	50	16,3	16,6
26-32	64	20,9	21,3
32-39	96	31,4	31,9
40 +	81	26,5	26,9
TOPLAM	301	98,4	100,0
KAYIP	5	1,6	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Tabloda görüldüğü üzere, 3 yerel düzeyi kapsayan örneklemin %31,9'u 32-39 yaş aralığında bulunmaktadır. Bunu %26,9 ile 40 yaş ve üzeri kadınlar izlemektedir. Bu veriler ışığında, şiddet mağduru kadınların orta yaş ve üstünde bulunduğunu ve bu yaş aralığı kadınların proje kapsamındaki destek mekanizmalarından yararlanmaya daha açık oldukları söylenebilir.

TABLO 3: İLLERE GÖRE YAŞ DAĞILIMI

İL	YAŞ					TOPLAM
	14-17	18-25	26-32	32-39	40+	
MERSİN	1	5	25	26	33	90
İSTANBUL	4	11	22	32	36	105
ŞANLIURFA	5	34	17	38	12	106
TOPLAM	10	50	64	96	81	301

Projenin gerçekleştirildiği Mersin, İstanbul ve Şanlıurfa'da, görüşülen kadınların yaş aralıkları yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere 32-39'da yoğunlaşmıştır. 18-25 yaş arasındaki genç kadınların en çok Şanlıurfa'da projeye ilgi göstermesi dikkat çekici olmuştur. Tüm iller için, en az ilgili grup 14-17 yaş arasındaki genç kadınlardır.

TABLO 4: MEDENİ DURUM

MEDENİ DURUM	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
RESMİ NİKAH	209	68,3	68,8
DİNİ NİKAH	12	3,9	3,9
BİRLİKTE YAŞIYOR	2	0,7	0,7
BEKAR	33	10,8	10,9
BOŞANMIŞ	27	8,8	8,9
AYRI YAŞIYOR	15	4,9	4,9
DİĞER	6	2,0	2,0
TOPLAM	304	99,3	100,0
KAYIP	2	0,7	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Projenin ortaya koyduğu sonuçlar ışığında kadına yönelik şiddet çoğunlukla ona en yakın olan erkekten gelmektedir. Bu genelde eşi, sevgilisi ya da babası olmaktadır. Bu proje araştırmasında elde edilen veriler, genel araştırma sonuçlarını doğrular niteliktedir. Verilere göre, örneklemin %73'ü resmi (%68,8) ya da dini nikahlı (%3,9) olarak evli olduğunu belirtmiştir. Örneklemin %10,9'u bekar, %8,9'u boşanmış, %4,9'u henüz boşanmamış olmakla birlikte ayrı yaşayan kadınlardan oluşturmaktadır. Buna göre, görüşülen kadınlardan %31,3'ü resmi ya da gayriresmi olarak bekar sayılmaktadır.

TABLO 5: İLLERE GÖRE MEDENİ DURUM

İL	MEDENİ DURUM							TOPLAM
	RESMİ NİKAH	DİNİ NİKAH	BİRLİKTE YAŞIYOR	BEKAR	BOŞANMIŞ	AYRI YAŞIYOR	DİĞER	
MERSİN	55	0	2	8	14	6	5	90
İSTANBUL	82	2	0	12	4	6	0	106
ŞANLIURFA	72	10	0	13	9	3	1	108
TOPLAM	209	12	2	33	27	15	6	304

Görüşülen kadınların resmi nikahlı olması tüm iller için en yoğun seçenektir. Dini nikahla evli olduğunu söyleyen kadınlar Şanlıurfa'da yüksek, Mersin'de hiç yoktur. Boşanan kadınların oranı Mersin ve Şanlıurfa'da yoğunlaşmıştır. Kadınların evli olmasına rağmen ayrı yaşamaları İstanbul ve Mersin'de birbirine eşitken, Şanlıurfa'da biraz daha azdır.

TABLO 6: EVLİLİK YAŞI

EVLİLİK YAŞI	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
13-17	100	32,7	37,5
18-25	143	46,7	53,6
26-32	21	6,9	7,9
32-39	3	1,0	1,1
TOPLAM	267	87,3	100,0
KAYIP	39	12,7	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Elde edilen verilere göre, örneklemin %37,5'i çocuk yaşta evlenmiş ya da evlendirilmiştir. %53,6'sı 18-25, %7,9'u ise 26-32 yaş arasında evlenmiştir. Bu verilere göre, örneklemin yarıdan fazlasının 25 yaşından küçük evlendiği görülmektedir.

TABLO 7: İLLERE GÖRE EVLİLİK YAŞI

İL	EVLİLİK YAŞI				TOPLAM
	13-17	18-25	26-32	32-39	
MERSİN	31	42	7	2	82
İSTANBUL	38	52	7	1	98
ŞANLIURFA	31	49	7	0	87
TOPLAM	100	143	21	3	267

Tüm iller için evlilik yaşı 18-25 yaş arasında yoğunlaşmıştır. Kadınların 18 yaşından küçükken evlenme oranı Merin ve Şanlıurfa'da birbirine eşitken, İstanbul'da daha yüksek görülmektedir. Daha geç yaşlarda evlilik üç il içinde daha azdır.

TABLO 8: EVLİLİK ŞEKLİ

EVLİLİK ŞEKLİ	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
GÖRÜCÜ USULÜ	177	57,8	65,8
KENDİ RIZASI İLE	65	21,2	24,2
BİLİNMIYOR	14	4,6	5,2
BERDEL	9	2,9	3,3
KAÇARAK	4	1,3	1,5
TOPLAM	269	87,9	100,0
KAYIP	37	12,1	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Tabloya göre %69,1'i görücü usulü (%65,8) ve berdelle (%3,3) evlendiğini belirterek evliliklerin şekil itibari ile kadınların iradelerinin dışında gerçekleşmiştir. Örneklemin yalnızca %24,2'si kendi rızaları ile evlendiklerini belirtmiştir.

TABLO 9: İLLERE GÖRE EVLİLİK ŞEKLİ

İL	EVLİLİK ŞEKLİ					TOPLAM
	GÖRÜCÜ USULÜ	BERDEL	KENDİ RIZASI İLE	KAÇARAK	BİLİNMIYOR	
MERSİN	50	2	19	2	9	82
İSTANBUL	53	6	34	1	2	96
ŞANLIURFA	74	1	12	1	3	91
TOPLAM	177	9	65	4	14	269

Türkiye'de özellikle kırsal alanlarda kadınların evlenme şekli genel olarak “görücü usulü” olmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları da bu yaygın görüşü desteklemektedir. Kendi rızası ile ve berdelle evlendiğini söyleyen kadınlar İstanbul'da yoğunlaşmıştır.

TABLO 10: HAMİLELİK DURUMU

HAMİLELİK BİLGİSİ	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
HAMİLE DEĞİL	266	86,9	94,0
HAMİLE	17	5,6	6,0
TOPLAM	283	92,5	100,0
KAYIP	23	7,5	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Örneklemin %94,0'ü hamile olmadığını, %6,0'sı ise hamile olduğunu belirtmiştir. Buna göre, hamile olduğunu belirten kadın sayısı örnekleme kıyaslandığında az olmakla birlikte, kadının hamile olması, kadına yönelik şiddeti engellememektedir.

TABLO 11: ÇOCUK SAYISI

ÇOCUK SAYISI	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
YOK	55	18,0	18,0
1-2	118	38,6	38,6
3-4	103	33,7	33,7
5 +	30	9,8	9,8
TOPLAM	306	100,0	100,0

Örneklemin %10,9'unun bekar olduğu göz önünde bulundurularak; %18,0'i çocuk sahibi olmadığını; %82,1'i ise en az 1 çocuk sahibi olduğunu belirtmiştir. Kadına yönelik şiddetin, yaygın olarak ev içi şiddet olduğu düşünülürse çocukların şiddetin her türüne tanıklık etme ve şiddete maruz kalma riskini arttırdığı düşünülmektedir.

TABLO 12: EĞİTİM DURUMU

EĞİTİM DURUMU	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
OKURYAZAR DEĞİL	52	17,0	17,4
OKURYAZAR	21	6,9	7,0
İLKOKUL	119	38,9	39,8
İLKÖĞRETİM/ORTAOKUL	35	11,4	11,7
LİSE	47	15,4	15,7
ÜNİVERSİTE	25	8,2	8,4
TOPLAM	299	97,7	100,0
KAYIP	7	2,3	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Tabloda görüldüğü gibi, örneklemin %24,4'ünü okuryazar olan (%7,0) ve okuryazar olmayanlar (%17,4) oluşturmaktadır. Buna göre, görüşme yapılan şiddet mağduru kadınların dörtte biri örgün eğitim sistemine dahil olmamıştır. %39,8'i ilkokul, %11,7'si ortaokul mezunu olan kadınların eğitim düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Bu da kadınların uzmanlık gerektiren işlerde çalışma ihtimalini azaltmaktadır. Tabloya göre görüşme yapılan kadınların yalnızca %8,4'ü üniversite mezunu olup eğitim düzeyinin şiddet olgusu önünde belirleyici olmadığı ortaya konulmuştur.

TABLO 13: ÇALIŞMA DURUMU

ÇALIŞMA DURUMU	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
ÇALIŞMIYOR	239	78,1	81,6
ÇALIŞIYOR	49	16,0	16,7
EMEKLİ	3	1,0	1,0
ÖĞRENCİ	2	0,7	0,7
TOPLAM	293	95,8	100,0
KAYIP	13	4,2	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Örneklemin çalışma durumuna gelindiğinde yukarıdaki tabloya göre, %81,6'sı çalışmadığı; %1,0'ının emekli olduğu; %0,7'sinin öğrenci olduğu görülmektedir. Görüşülen kadınların yalnızca %16,7'si çalışıyor olduğunu belirtmiştir.

TABLO 14: SOSYAL GÜVENCE DURUMU

SOSYAL GÜVENCE	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
YOK	121	39,5	41,3
VAR - BAŞKASI ÜZERİNDEN	88	28,8	30,0
VAR	84	27,5	28,7
TOPLAM	293	95,8	100,0
KAYIP	13	4,2	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Ekonomik düzey ve sosyal güvence faktörleri kadına yönelik şiddeti etkileyen olgulardır. Bu proje kapsamında elde edilen verilere göre kadınların yarıya yakınının (%41,3) sosyal güvencesi yoktur. %30,0 gibi oldukça yüksek bir oran ise başkası üzerinden –bu çoğunlukla şiddet gördüğü eşi ya da babası olmaktadır– sigortalı – sağlık hizmetlerinden yararlanmayı kapsayan bir kısım sosyal güvenceyi içermektedir– olduğunu bildirmiştir. Bu tablodaki verilerden anlaşılabileceği üzere kadınların %70,0 gibi büyük bir kısmı ekonomik ve sosyal anlamda gelecek kaygısı taşımakta ve emekli olma vb sosyal haklardan yararlanma konularından mahrum kalmaktadır. Görüşülen kadınların %28,7'si kendi çalışma deneyimlerinden dolayı sosyal güvenceye sahip olduklarını belirtmişlerdir.

TABLO 15: GELİR KAYNAĞI

GELİR KAYNAĞI	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
AİLESİNİN DESTEĞİ İLE	123	40,2	42,9
EŞİNİN GELİRİ İLE	102	33,3	35,5
KENDİ GELİRİ İLE	42	13,7	14,6
BİREYSEL YARDIMLARLA	4	1,3	1,4
DİĞER	16	5,2	5,6
TOPLAM	287	93,8	100,0
KAYIP	19	6,2	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Öte yandan, kadınların %82,3'ü çalışmadığını (bu oranın %0,7'sini öğrenciler oluşturmaktadır) belirtmiştir. Yukarıdaki tablodaki veriler incelendiğinde, kadınların %85,4'ünün ekonomik olarak ailesinin, eşinin ya da bireysel yardımların desteği ile geçimini sağladığını belirtmiştir. Görüşülen kadınlar içinde ailesinin desteği ile geçindiğini söyleyenlerin oranı yarıya yakındır. Kadınların %89,1'inin evli, boşanmış, boşanmamakla birlikte eşi ile ayrı yaşadığı düşünüldüğünde, ailelerine bağımlı yaşamaya devam ettikleri ortaya çıkmaktadır. Kadınların %82,3'ünün çalışmadığı ve ailelerinden aldıkları destekle geçindikleri de düşünüldüğünde örneklemin büyük bir kısmı ekonomik zorluklar yaşamaktadır. Örneklemin yalnızca %14,6'sı kendi geliri ile çalıştığını söylemektedir. Buna göre, kadının çalışma oranı ve ekonomik özgürlüğünü elde etme sıklığı oldukça düşüktür. %5,6 ile “Diğer” seçeneğini belirten kadınların nafaka ile sosyal yardımlarla, kurumsal yardımlarla birlikte aile desteği ve kendi geliri ile geçindiklerini belirtmiştir.

Örneklemin Şiddet Geçmişi

TABLO 16: ŞİDDETİN BAŞLAMA VE DEVAM ETMESİ DURUMU

ŞİDDETİN BAŞLAMA VE DEVAM ETMESİ	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
EVLİLİĞİN İLK YILLARINDAN İTİBAREN	126	41,2	53,4
ÇOCUKLUĞUNDA	13	4,2	5,5
SON 6 AY İÇİNDE	10	3,3	4,2
SON 1 YIL İÇİNDE	19	6,2	8,1
SON 2-4 YIL İÇİNDE	21	6,9	8,9
SON 5-6 YIL İÇİNDE	10	3,3	4,2
SON 7-10 YIL İÇİNDE	17	5,6	7,2

SON 11-15 YIL İÇİNDE	5	1,6	2,1
SON 16-25 İÇİNDE	8	2,6	3,4
DİĞER	7	2,3	3,0
TOPLAM	236	77,1	100,0
KAYIP	70	22,9	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Görüşmecilerden %77,1'i ilk kez şiddet gördükleri andan itibaren mütemadiyen şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir. Bu tabloya ilişkin %22,9'luk bir kayıp oranı söz konusudur. Bu oran dikkate alınarak yapılan analize göre, görüşmecilerden bu soruya cevap verenlerin %53,4'ü evliliğinin ilk yılında başlayıp hala devam eden bir şiddet hikayesinden söz etmektedir. Kadınların büyük oranda evli olduğu düşünülürse, şiddet olayının evlilikle başlayıp devam ettiğini söyleyenlerin oranı oldukça yüksektir. Şiddete ilk kez çocukluğunda maruz kaldığını söyleyen kadınlar ise bu örneklemin %5,5'ini oluşturmaktadır. “Diğer” seçeneğini belirten kadınlar (%3,0) kız çocuk doğurduktan ya da eşinin ölümünden sonra ilk kez şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

TABLO 17: ŞİDDETİN UYGULANDIĞI YER

ŞİDDETE UĞRADIĞI YER	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
EV	236	77,1	91,8
İŞ YERİ	2	0,7	0,8
DİĞER	16	5,2	6,2
EV-DİĞER	3	1,0	1,2
TOPLAM	257	84,0	100,0
KAYIP	49	16,0	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Görüşmecilerden elde edilen verilere göre şiddet olayının %91,8'i evde gerçekleşmiştir. Kadına yönelik şiddetin, bir ev içi şiddet olduğu ve şiddetin bir “özel alan” sorunu olmadığına söylenmesine olanak vermektedir. Ev içi şiddet, kadının toplumsal konumu, kültürel-dinsel beklentiler ve çalışma düzeyi dikkate alındığında görünür kılınamamaktadır. Hem maruz kalınan şiddet hem de bütün desteklerden mahrum olmak kadınların psikolojik, toplumsal olarak gördüğü zararı arttırmaktadır. Öte yandan çalıştığını belirten kadınların oranı düşük olsa da, iş yerinde şiddetle karşılaşma riski taşıdıkları ortaya çıkmıştır. Bu riskkadının daha fazla şiddete uğrama tehlikesine karşı şiddet olayını gizlemesini içermekte ve tıpkı ev içi şiddette olduğu gibi kontrol mekanizmalarının işlevselliğini azaltmaktadır. Bununla birlikte, şiddetin kamusal ve özel alanda yaygınlaşması şiddetle topyekün mücadele edilmesine mani olmaktadır.

TABLO 18: ŞİDDETİN FAİLİ

ŞİDDETİN FAİLİ	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
EŞİ	147	48,0	56,8
EŞİ VE EŞİNİN AİLESİ	28	9,1	10,9
EŞİNİN AİLESİ	17	5,6	6,5
KENDİ AİLESİ	16	5,2	6,1
ÇOCUKLARI	11	3,6	4,2
ESKİ EŞİ	6	2,0	2,3
EŞİ VE KENDİ AİLESİ (ERKEKLERİ)	5	1,6	1,9
BİRLİKTE YAŞADIĞI KİŞİ	3	1,0	1,2
EŞİ VE ÇOCUKLARI	3	1,0	1,2
DİĞER	23	7,5	8,9
TOPLAM	259	84,6	100,0
KAYIP	47	15,4	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Kadına yönelik şiddetin failinin yaygın olarak erkekler olduğu bilgisi bu projeden elde edilen verilerle de desteklenmiştir. Kadınlar genel olarak eşlerinden (%56,8), eski eşlerinden (%2,3), birlikte yaşadıkları erkekten (%1,2) şiddet görmektedir. Geleneksel aile modeli ve şiddetin kültürel bir eğitim aracı olarak kabul edilmesine yönelik yaygın algı, kadının hem kendi ailesinin (%6,1) hem eşinin ailesinin üyelerinden (%6,5) –ki bu yoğunlukla ailelerin erkek üyeleri olmakta– şiddet görmesi ile pekişmektedir. Kadının ev içinde maruz kaldığı şiddet kimi zaman çocuklarından (%4,2), kimi zaman (aynı anda) çocukları ve eşinden (%1,2) gelmektedir. Görünen o ki, çocukların ev içi şiddete tanıklığı ve şiddetin faili olması arasındaki ilişki kadının özel alandaki konumunu tehdit edecek bir unsura dönüşmekte, şiddeti bir nesilden diğerine aktarmaktadır. Bunun yanında, kadının eşi ile birlikte kendi ailesinin erkeklerinden şiddet görmesi (%1,9) yaygın olmasa da, kadının savunmasızlığını ve çaresizliğini arttırmaktadır. Kadının eşi ile birlikte kendi ailesi, eşin ailesi ve çocukları ve patronutarafından şiddete maruz kalması “Diğer” seçeneğinin (%8,9) altında toplanmıştır.

TABLO 19: ŞİDDETİN TÜRÜ

ŞİDDETİN TÜRÜ	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
PSİKOLOJİK	94	30,7	36,7
FİZİKSEL VE PSİKOLOJİK	57	18,6	22,3
PSİKOLOJİK VE EKONOMİK	34	11,1	13,3
FİZİKSEL VE EKONOMİK	24	7,8	9,4
FİZİKSEL, PSİKOLOJİK, EKONOMİK VE CİNSEL	15	4,9	5,9

FİZİKSEL	9	2,9	3,5
EKONOMİK	8	2,6	3,1
PSİKOLOJİK VE CİNSEL	6	2,0	2,3
FİZİKSEL, PSİKOLOJİK VE CİNSEL	5	1,6	2,0
DİĞER	4	1,3	1,6
TOPLAM	256	83,7	100,0
KAYIP	50	16,3	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Yapılan görüşmelerde kadınların %36,7'si yalnızca psikolojik şiddet gördüğünü söylemiştir. Yalnızca fiziksel şiddet gördüğünü söyleyenlerin oranı %3,5; ekonomik şiddet oranı %3,1'dir. Kadınların yarısından fazlası şiddetin birkaç türüne birlikte maruz kalmaktadır. Örneğin cinsel şiddete uğradığını söyleyen kadınlar aynı zamanda fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalmaktadırlar. Böylece şiddetin yalnızca türü çeşitlenmekle kalmıyor aynı zamanda yoğunluğu ve sıklığı da artmaktadır.

TABLO 20: TEHDİT SORUNU

BAŞVURUCUYA YÖNELİK TEHDİTLER	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
TEHDİT ALTINDA DEĞİL	202	66,0	78,3
EKONOMİK TEHDİT	18	5,9	7,0
YAŞAM HAKKINA YÖNELİK TEHDİT	23	7,5	8,9
ÇOCUKLARINA YÖNELİK TEHDİT	7	2,3	2,7
YAKINLARINA YÖNELİK TEHDİT	3	1,0	1,2
FİZİKSEL TEHDİT	2	0,7	0,8
YAŞAM HAKKI VE ÇOCUKLARINA YÖNELİK TEHDİT	2	0,7	0,8
EKONOMİK VE YASAM HAKKI	1	0,3	0,4
TOPLAM	258	84,3	100,0
KAYIP	48	15,7	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Şiddete maruz kalan kadınların %78,3'ü şiddet olayını takiben yaşamına ya da çocuklarına karşı bir tehdit sorunu olmadığını söylerken; %7,0 ekonomik, %8,9 yaşam hakkına yönelik, %2,7 çocuklarına, %1,1 yakınlarına yönelik tehdit sorunu olduğunu belirtmiştir. Çeşitli biçimlerde şiddete maruz kalan kadınların kendilerini tehdit altında görmemeleri şiddetin sürekliliği, türü ya da sıklığı ile ilgili olabilir. Kadınların evlilik öncesinde de şiddet görme hikayesi olduğu düşünülürse şiddetin normalleştirildiği söylenebilir.

TABLO 21: ÇOCUKLARIN ŞİDDETE TANIK DURUMU

ÇOCUKLARIN ŞİDDETE TANIKLIĞI	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
EVET	127	41,5	65,8
HAYIR	66	21,6	34,2
TOPLAM	193	63,1	100,0
KAYIP	113	36,9	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Görüşülen 310 kadından 4'ü şiddete maruz kalmadığını belirttiğinden istatistiklere yansıtılmamıştır. Buna göre 310 kadının 98,7'sinin şiddete maruz kaldığı, bu şiddet olaylarının % 91,8'inin evde gerçekleştiği ve % 38,6'sının en az 1 çocuğu olduğu göz önüne alındığında çocukların şiddete tanıklık etme durumlarının çok daha yaygın olduğuna dönük bir algı yaratmaktadır. Bu tablo için söz konusu verinin %36,9'unun kayıp olduğu dikkate alındığında örnekleme ilişkin genel bir görüş bildirmek güçleşmektedir. Öte yandan, bilgi alınan görüşmecilere göre çocukların evi içindeki şiddete tanıklık etme oranı %65,8; tanık olmama oranı ise %34,2 olarak tespit edilmiştir.

TABLO 22: ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET DURUMU

ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
YOK	132	43,1	68,4
VAR	61	19,9	31,6
TOPLAM	193	63,1	100,0
KAYIP	113	36,9	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Kadına yönelik şiddetin bir ev içi şiddet olduğu; şiddetin çoğunlukla yakın aile üyeleri tarafından evde gerçekleştirilmesi ile desteklenmektedir. Ev içi şiddetin bir diğer boyutu olan çocuğa yönelik şiddetin olduğu bu çalışmanın verilerine üç il genelinde %31,6 olarak yansımıştır. Görüşmecilerden elde edilen bilgilere göre çocuklarının %68,4'ü aile içinde herhangi bir şiddete maruz kalmamıştır. Bu proje, doğrudan bir saha araştırması olmadığından şiddetin türleri ve ebeveynlerin şiddet algısı üzerine derinlemesine görüşler alınmamıştır. Ancak çocuğun iyi olma halini etkileyecek her türlü imkandan yoksun olması ya da bırakılması da bir şiddet türü olarak kabul edilmektedir. Hal böyle olunca bu oran, kadının şiddet algısı, şiddetin normalleşmesi ve eşin şiddet uygulama nedenlerinin meşrulaştırılması göz önüne tutularak çocuğa yönelik şiddetin daha yaygın olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, yukarıdaki tabloda olduğu gibi, bu tabloda da kayıp oranı (%37,1) oldukça yüksektir. Bu da bu örneklem için, çocuğun ev içinde maruz kaldığı şiddetin yaygınlığı hakkında genel bir görüş ortaya koymaya engel olmaktadır.

Örneklemin Destek Mekanizmaları ile İlgili Geçmiş

TABLO 23: KADININ ŞİDDET SONRASI RESMİ KURUMLARA BAŞVURU YAPMA DURUMU

BAŞVURU YAPMA / YAPMAMA DURUMU	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
BAŞVURU YAPMAMIŞ	205	67,0	79,8
BAŞVURU YAPMIŞ	52	17,0	20,2
TOPLAM	261	84,0	100
KAYIP	49	16,0	
GENEL TOPLAM	310	100,0	

Şiddete maruz kalan kadınların %79,8 gibi oldukça büyük bir kısmı, şiddet görme hikayelerini takiben kamu ya da sivil alanda hizmet veren herhangi bir kuruma destek almak ya da şikayetçi olmak için başvuru yapmadıklarını belirtmişlerdir. Şiddet sonrası ya da yaşadığı ev içi şiddet nedeniyle resmi bir kuruma başvuru yaptığını söyleyen kadınların oranı %20,2'de kalmıştır. Bu konuda herhangi bir bilgi alınamayan kadınların oranı ise %16,0'dır.

TABLO 24: KADININ BAŞVURU YAPTIĞI MEKANİZMALAR

BAŞVURDUĞU YERLER	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
BAŞVURU YAPMAMIŞ	205	67,0	79,8
EMNİYET	17	5,6	6,6
SAĞLIK MERKEZLERİ	8	2,6	3,1
ADLİ MAKAMLAR	4	1,3	1,6
MUHTARLIK	3	1,0	1,2
DİĞER	34	6,5	7,8
TOPLAM	257	84,0	100,0
KAYIP	49	16,0	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Yukarıdaki tabloya göre cevap alınan 257 kadından % 79,8'i bu projeye kadar şiddet konusunda herhangi bir kuruma başvuru yapmadığını belirtmiştir. Bu proje ile başvurusu alınan 306 kadından 208'i ilk kez bu proje kapsamında bir kurumdan destek almış ve çeşitli kurumlara yönlendirmesi yapılmıştır. Daha önce herhangi bir kuruma destek almak için başvuru yaptığını belirten kadınlardan %6,5'si emniyete; %3,1'i sağlık merkezlerine başvurmuştur. Şiddet mağduru kadınlar ŞÖNİM'e, muhtarlıklara, adli makamlara, avukata ya da baroya başvurdukları gibi; bunlardan

birkaçına birlikte başvurduklarmuşlardır. Bu oran tabloda “Diğer” seçeneğinin altında %7,8 olarak yansıtılmıştır. Görüşülen kadınlardan yalnızca %0,8'i (2 kadın), bu projeden önce herhangi bir sivil toplum örgütüne destek talebinde bulunduğunu belirtmiştir.

TABLO 25: TALEP EDİLEN DESTEK TÜRÜ

TALEP EDİLEN DESTEK TÜRÜ	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
PSİKOLOJİK	184	60,1	62,0
HUKUKİ	31	10,1	10,4
PSİKOLOJİK VE HUKUKİ	16	5,2	5,4
PSİKOLOJİK, HUKUKİ VE İSTİHDAM	9	2,9	3,0
İSTİHDAM	8	2,6	2,7
PSİKOLOJİK VE İSTİHDAM	8	2,6	2,7
HUKUKİ VE SOSYAL YARDIM	6	2,0	2,0
PSİKOLOJİK VE BARINMA	5	1,6	1,7
BARINMA	4	1,3	1,3
SOSYAL YARDIM	4	1,3	1,3
PSİKOLOJİK, HUKUKİ VE SOSYAL YARDIM	3	1,0	1,0
PSİKOLOJİK - KENDİSİ VE ÇOCUĞU İÇİN	3	1,0	1,0
PSİKOLOJİK VE TIBBİ	3	1,0	1,0
İSTİHDAM VE SOSYAL YARDIM	3	1,0	1,0
DİĞER	10	3,3	3,4
TOPLAM	297	97,1	100,0
KAYIP	9	2,9	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

Görüşülen kadınlardan %97,1'i projede destek veren üç kurumdan kendisi ve çocukları için psikolojik, hukuksal, istihdam, barınma, tıbbi, sosyal yardım konularından biri ya da birkaçı ile ilgili destek talep etmiş ve destek almıştır. Şiddete maruz kalan kadınların en çok talep ettiği destek türü %62,1 ile yalnızca psikolojik destek olmuştur. Bununla birlikte psikolojik destekle beraber hukuki, sosyal yardım, istihdam, barınma ya da tıbbi destek talep edenler yine çoğunlukta yer almaktadır. Görüşmecilerden şiddet gördüğü kişi ile arasında arabuluculuk yapılmasını ve söz konusu destek türlerinden birkaç tanesini aynı anda talep edenler “Diğer” seçeneğinin altında yansıtılmıştır.

TABLO 26: VERİLEN DESTEK TÜRÜ

VERİLEN DESTEK TÜRÜ	SIKLIK	ORAN	GEÇERLİ ORAN
PSİKOLOJİK DESTEK	137	44,8	45,5
PSİKOLOJİK YÖNLENDİRME	40	13,1	13,3
HUKUKİ DESTEK	15	4,9	5,0
HUKUKİ YÖNLENDİRME	10	3,3	3,3
PSİKOLOJİK DESTEK VE YÖNLENDİRME	9	2,9	3,0
PSİKOLOJİK VE HUKUKİ DESTEK	9	2,9	3,0
BASVURUCU RANDEVUYA GELMEDİ	8	2,6	2,7
SOSYAL YARDIM KURULUŞLARINA YÖNLENDİRME	7	2,3	2,3
İSTİHDAM DESTEĞİ	7	2,3	2,3
PSİKOLOJİK DESTEK VE ŞÖNİM YÖNLENDİRME	6	2,0	2,0
PSİKOLOJİK DESTEK VE HUKUKİ YÖNLENDİRME	5	1,6	1,7
MADDİ DESTEK	4	1,3	1,3
PSİKOLOJİK DESTEK VE MADDİ DESTEK	4	1,3	1,3
PSİKOLOJİK YÖNLENDİRME VE HUKUKİ DESTEK	3	1,0	1,0
ŞÖNİM YÖNLENDİRME	3	1,0	1,0
DİĞER	34	11,1	11,3
TOPLAM	301	98,4	100,0
KAYIP	5	1,6	
GENEL TOPLAM	306	100,0	

İstanbul, Mersin ve Şanlıurfa'da projenin 6. ayından itibaren başlayarak görüşülen kadınların %45,5'ine yalnızca psikolojik destek; %13,3'üne psikolojik yönlendirme yapılmıştır. Hukuki destek ve hukuki yönlendirme verilen kadınların oranı sırasıyla %5,0, %3,3'tür. Kadınların %2,3'ü bir işe yerleştirilmiş; vakıf tarafından %1,3'üne maddi destek verilmiştir. Buna ek olarak kadınların büyük bir kısmı, psikolojik destekle beraber hukuki destek ve yönlendirme; ŞÖNİM yönlendirme, maddi destek, sosyal yardım kuruluşlarına yönlendirme de almıştır. Psikolojik desteğin yanı sıra, tıbbi destek ve yönlendirme, hukuki destek ve yönlendirme; sosyal yardım kurumlarına yönlendirme ve maddi yardım desteğinden birini ya da birkaçını alanlar %11,3'lük “Diğer” seçeneğine yansıtılmıştır.

2. BÖLÜM: DEĞERLENDİRME

Proje kapsamında görüşülen şiddet mağrdruru kadınların görüşme formlarından elde edilen verilerle üç ilde kadına yönelik şiddet konusunda bazı spesifik bilgilere ulaşılmıştır. Kadına yönelik şiddet konusunda, genel kanıları doğrulayacak zengin bir örneklem hedefi olmasa da bu çalışma ile güvenilir bilgiler elde edilmiştir. Projenin ana amacı, kadına yönelik şiddet konusunda bir saha araştırması ve analizi yapmak değilse de, projenin kendisi ve elde ettiği sonuçları ile kadına yönelik şiddet konusunda hem sivil toplum örgütleri içinde hem de yerel yönetim kurumları arasında farkındalık yaratması tatmin edicidir. Çalışmadan çıkan sonuçlar, kadınların şiddetten korunmak için kurumsal açıdan desteklenmeye ihtiyaçları olduğu yönündedir. Buna göre, politika yapanların ve yasa koyucuların kadın çalışmaları ve şiddet konusu üzerinde sivil toplum ile işbirliği içinde olması strateji geliştirme ve çözüm sürecini etkileyecektir.

Çalışmanın sonucuna göre, kadına yönelik şiddet üç ilde çok yaygın bir ev içi şiddettir. Kadınlar kendilerine en yakın erkeklerden, çoğunlukla eşlerinden, birlikte yaşadıkları kişilerden fiziksel, psikolojik ve/veya cinsel şiddet görmektedir. Kadınların çoğu çocuk yaşta evlenmişler (%37,5) ve çoğu evliliğinin ilk yıllarından itibaren şiddet görmeye başlamıştır (%53,4). Şiddetin bir kültür birikimi olarak kuşaklar arasında aktarımı söz konusudur ve bundan mağdur olan her zaman ne yazık ki kadınlar ve çocuklar olmaktadır. Ailelerinin isteği ile (%65,8) ya da kendi rızaları ile (24,2) erken yaşta evlendirilen kadınlar, çoğunlukla eşlerini tanımadan evlenmektedirler. Evlilik şekli nasıl olursa olsun kadınlar kendi ailelerindeki baskı ortamından bir kurtuluş olarak evliliğe yanaşmaktadırlar. Fakat değişen ortam, şiddetin failini, türünü veya yoğunluğunu etkilemektedir. Kadınlar için şiddete maruz kalmanın sonuçlarını değiştirmemektedir.

Kadınlar çoğunlukla psikolojik şiddet gördüklerini belirtmiştir. Ancak psikolojik şiddet tek başına gelmemektedir. Çoğunlukla fiziksel, cinsel ve ekonomik olarak çeşitlenmektedir. Eğitim durumunun, çalışma durumunun, sosyal güvencenin olup olmamasının şiddet görme üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığı birçok araştırma ile doğrulanmıştır. Bu çalışmaya göre ise, kadınların büyük bir bölümünün eğitim düzeyi düşüktür (%75,9), çalışmamaktadır (%81,6) ve herhangi bir sosyal güvencesi yoktur (%41,3). Ancak çalışan, üniversite mezunu olan ve sosyal güvenceye sahip kadınların şiddet görmesi bunların şiddet görme konusunda belirleyici olgular olmadığını düşündürmektedir. Şiddetin daha çok failin eğitim durumu, ekonomik düzeyi ve psikolojik durumu ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar ne yazık ki, çoğunlukla mağdur odaklı olduğundan failin durumunu anlamaya ya da analiz etmeye olanak tanımamaktadır.

Kadına yönelik şiddetin ev içi şiddet olması sonucu çocukların şiddete tanıklık etme (%65,8) ve şiddete maruz kalma (%31,6) durumu artmaktadır. Çocukların şiddete tanıklık etmesi, çocukların şiddete yönelmesini ve şiddet göstermesini etkileyen bir faktördür. Bu ise şiddetin aile ortamı içinde öğrenilen bir şey olduğunu ve kuşaktan kuşağa aktarıldığını doğrulamaktadır. Bununla birlikte, sosyalleşme dönemindeki çocukların aile içinde vukuu bulan şiddete tanık ya da dahil olmaları şiddetin yaşamın bir parçası olduğu, hatta bie eğitim aracı olduğu yönünde ikna etmektedir. Bu çalışmanın sınırları içine dahil edilmese de, yapılan birçok araştırma da göstermiştir ki, şiddete maruz kalan kadınlar çocuklarına şiddet göstermektedir. Bu da, şiddeti doğru bulmamakla birlikte meşrulaştırmanın bir yoludur.

Şiddete maruz kadınların %79,8 gibi büyük bir oranı, uğradıkları şiddetten dolayı herhangi bir kuruma başvuru yapmadıklarını; destek alma talebinde olmadıklarını belirtmişlerdir. Görüşülen kadınların neredeyse tamamı, şiddetle mücadele konusunda sivil toplum çalışmaları hakkında bilgi sahibi değildir. Şiddetin ev içi olması ve ev içinde kalmasında kadınların yaşadıkları şiddet hikayesinden kimseye bahsetmedikleri anlaşılmaktadır. Ev içinde demokratik bir diyalog ortamının olmaması ve kadının ev dışında toplumsal yaşama katılmaması şiddet konusunu ev içine hapsedmektedir. Şiddeti onayalamayan kadının şiddetten kurtulma ve şiddetle mücadele etme kanallarını kendi koşulları içinde yaratması oldukça zordur. Bu da şiddetin ev içi kalmasına ve bilinmezliğini korumasına neden olmaktadır. Şiddet hikayesinin bir seferlik olmaması, kadınların destek almak konusunda karamsar ve çekimser olması, destek mekanizmalarını tanımaması, kapalı ve geleneksel aile yapısı, çalışma ya da benzeri sosyalleşme ortamlarından mahrum olması şiddet konusunda kadını yalnızlaştıran etmenlerdendir. Şiddetin ailevi bir mesele olduğu fikri kadınlarda oldukça yaygındır. Çocuklarının geleceğini ve sosya-ekonomik açıdan hayatta kalamayacağını düşünen kadın şiddetin faili olan eşini şiddet görme pahasına korumaktadır. Şiddetin toplumsal olarak kabul görmesi, kadının annesinin ya da kayınvalidesinin şiddet hikayeleri olması ile kadınlar arasında bir dayanışma geliştirmeye değil, kadını hem erkekler hem kadınlar tarafından yalnızlaştırmaya kadar gitmektedir. Kadınların şiddet deneyimlerini kendi yakın çevrelerinden, yine şiddete maruz kalan kadınlarla paylaşması kadının çaresiliğini ve yalnızlığını arttıran ve şiddetle mücadele etme potansiyelini zayıflatan bir unsurdur.

Görüşülen 310 kadından 306'sı şiddet gördüğünü belirtmiş olmasına rağmen herhangi bir kurumdan destek talep edenlerin oranı %20,2'dir. Bu oranın bu denli düşük olması, kadınların yaşamının dar bir toplumsal alan içinde geçiyor olması ile, kadının insan hakları konusunda bilgisizliği ile, destek mekanizmalarını tanımaması ile, destek mekanizmalarına ulaşamaması ile, duydukları korku ve çekimserlikle açıklamak mümkün. Kadınların maruz kaldıkları şiddeti kurumlara şikayet etmesi ve destek talep etmesi, şiddetin görülülüğü ve bireysel travmalarının sonlandırılması açısından belirleyicidir.

Bu nedenlerle destek alamayan ve ev içine sıkışan kadınların ruhsal ve fiziksel sorunları artmakta, psikolojik açıdan rehabilite olmaları daha uzun zaman almaktadır. Ev içi şiddete, eşlerine küserek, ev işlerini yapmayarak, ailesinin evine geri dönerek tepki veren kadınların davranışları şiddeti ortadan kaldırmak yerine ötelemektedir. Söylendiği gibi, kadının gelecek korkusu, çocukları, sosyo-ekonomik güvencesizliği tüm bu protesto biçimlerini ortadan kaldırmakta ve etkisizleştirmektedir. Kadınların kendi ya da çocuklarının cn güvenliğinden şüphe etmeleri, ya da yaşadıkları sorunlarla daha fazla başa çıkacak gücü bulamamaları kurumlara yönelmelerini hızlandırmaktadır.

Kadınların ulaştıkları kurumlardan büyük oranda beklentisi psikolojik (%62,0) olarak desteklenmek olmuştur. Bunu hukuki destek (%10,4) izlemiştir. Kadınların birkaç destek türünü birden istedikleri sıklıkla görülmektedir. Barınma, tıbbi, hukuki, maddi, sosyal yardım gibi destek türleri çoğunlukla psikolojik destekle bereber aranmıştır. Proje ile söz konusu üç kuruma ulaşan kadınların %45,5'i yalnızca psikolojik destek görmeyi tercih etmiştir. Bunun dışında kalan kadınlara büyük oranda psikolojik desteğin yanı sıra, psikolojik yönlendirme, hukuki destek ve yönlendirme, maddi destek, sosyal yardım, istihdam desteği verilmiştir.

SONUÇ

Bu proje ile kadınların sosyal, politik, ekonomik ve yasal haklarından haberdar olmaları; maruz kaldıkları şiddetin etkilerini azaltmak için yerel destek mekanizmalarına ulaşmaları; şiddetten doğan sorunlarını çözme süreçlerinde desteklenmeleri ve yaşanan güçlüklerin yarattığı sonuçların görünür kılınması amaçlanmıştır.

Projenin faaliyet alanı olarak belirlenen İstanbul, Mersin ve Şanlıurfa'da 2000 kadınla birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Proje süresince yapılan mahalle toplantıları, ev ziyaretleri, seminerler, etkinliklerde görüşülen kadınlardan edinilen izlenime ve alınan başvurulara göre genel olarak başvuru ve destek mekanizmaları bilinmemektedir. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda toplumda her kesimden kadının kolayca ulaşacağı Barolar (Baroların Kadın Hakları Merkezi), Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne bağlı ŞÖNİM %99 oranında bilinmemektedir. Sivil toplum örgütleri ya da spesifik olarak kadın ve çocuk odaklı çalışan sivil toplum örgütleri de aynı kaderi paylaşmaktadır. Projenin uygulandığı alanlarda kadınların kamusal alanla hiçbir irtibatı yoktur. Kadınların kendi “özel alanları” içine sıkışmış olması bunun bir nedeni olabilir; ancak kurumların kendi görünürlüklerini arttırmamaları da bir o kadar önemli gözükmektedir. Bu proje ile ulaşılan iki binin üzerindeki kadın yerel destek mekanizmalarından haberdar edilmiş, kamu kurum ve kuruluşlarına nasıl ulaşabileceği, hizmetlerden nasıl yararlanabileceği açıklanmıştır.

Proje kapsamında yapılan toplantıların bir kısmı kadınların düzenli olarak gittikleri kurs merkezlerinde (HEM, ÇATOM, ASPİM) ve aynı alanda faaliyet yürüten sivil toplum örgütlerinde yapılmıştır. Kadını ve aileyi desteklemek için çalışmalar yapan bu merkezlerde kadınların ihtiyaç duydukları bu bilgilere ulaşamadıkları gözlenmiştir. Katıldıkları mesleki kursların yanı sıra, insan hakları ve karşılaştıkları herhangi bir sorunda ulaşmaları gereken destek mekanizmalarının neler olduğunu bu merkezlerden öğrenememeleri büyük eksikliklerdir. Bu da göstermektedir ki, kadına yönelik şiddetle mücadele etmek ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermek için hükümetin yaptığı ulusal eylem planı, söz konusu kamu kurum ve kuruluşları tarafından yeterince bilinmemekte, ya da savunulacak kadar içselleştirilmemektedir. Proje faaliyetlerinden haberdar edilmek ve desteklerini almak için iletişime geçilen kurum ve kuruluşlarla yeterli düzeyde ilişki sağlanamamıştır. Bunda söz konusu kurum ve kuruluşların yetkili kişilerinden doğan güçlükler etkin olmuştur.

Kadına/Çocuğa yönelik şiddetle mücadele etmek için oluşturulan ulusal eylem planı kamu kurum ve kuruluşlarının özellikle kadın ve çocuk odaklı çalışan sivil toplum örgütleri ile iş birliği içinde çalışmasını öngörmektedir. Lakin uygulama alanında, kurum ve kuruluşların bu işbirliğine yanaşmadığı gözlenmiştir. Oysa ki, ulusal eylem planının sistemli ve etkili bir biçimde uygulanması akademik olarak konuya hakim üniversitelerin; hak temelli savunuculuk yapan ve hedef gruba ulaşması diğer herhangi bir kurumdan daha kolay olan sivil toplum örgütlerinin koordinasyonu ile mümkün görünmektedir.

Kadına ya da çocuğa yönelik şiddet çoğunlukla ev içi şiddettir. Ev içinde gerçekleşmiş olması, şiddetin görünürlüğünü azaltmakta ve bir özel alan sorunu olarak kalma eğilimini arttırmaktadır. Bunun birçok nedeni vardır. Bu proje ile gözlemlenen en yaygın nedenlerden biri, kadının özel

alanlarında gerçekleşen şiddeti anlatmak konusunda kendisini ve şiddetin faili olan eşini zan altında bırakma korkusu yatmaktadır. Maruz kalınan şiddeti açığa çıkarmamanın bir nedeni de, şiddetin kültürel bir olgu olarak kabul edilmesidir. Zira şiddet bir eğitim aracı olarak aileden çocuğa aktarılmakta, kadın çocukluğunda babasından, evliliğinde eşinden gelmektedir. Dolayısıyla normalleşen ve meşrulaşan şiddet hakkında konuşmak mümkün olmamaktadır. Kadının eğitimden erken kopması ve çalışma hayatının içine girememesi toplumsal yaşama karışmamasına neden olmaktadır. Ancak çocukları olan kadın, nispeten, toplumsal bir yaşamın parçası olabilmektedir. Ev hayatının döngüsünden çıkamayan kadın için, günlük ve daha kapsamlı sorunlarını anlamak, çözümler üretmek, onları aşmak oldukça meşeggatlidir. Böylesi bir süreci, yalnızlık duygusu ile tek başına kotarmak çok fazla enerji ve motivasyon gerektirir. Kadının kendi öz gücünün ortaya çıkarılmasında, kadınların ve kadın odaklı çalışan sivil toplumun desteği önemlidir. Alanda yapılan çalışmalar göstermiştir ki, kadının maruz kaldığı şiddetin etkilerinin azaltılmasında, kadının hakları konusunda bilinçlenmesi ve hak arayışı içine girmesinde kadınların birbiri ile iletişim halinde olması etkili olmuştur. Böylece yaşantılardan yola çıkarak bir kadın sorununa ulaşıldığı gözlenmiştir. Bir ev içi mesele, özel bir sorun olarak görülen kadının sorununun toplumsal bir sorun olduğu keşfedilmiştir. Yalnız olmadıklarını anlayan kadınlar haklarını bilmek ve onları talep etmek konusunda daha cesur hareket etmişlerdir.

Proje kapsamında ulaşılan ve İstanbul, Mersin ve Şanlıurfa'daki sivil toplum örgütlerine gelmeleri sağlanmış 320 kadın psikolojik, hukuki destekten yararlanmış; bu kadınların bir kısmı psikolojik, hukuki, tıbbi vs konularında yerel destek mekanizmalarına yönlendirilmiştir. Kurumlara gelen kadınların büyük bir kısmı psikolojik olarak desteklenmeyi talep etmiştir. Toplumsal ve kültürel açıdan kadınların kendi olanakları ile düzenli olarak psikolojik destek almaları çok kısıtlıdır. Zira destek talep eden kadınların çok büyük bir kısmı daha önce herhangi bir destek almadıklarını dile getirmişlerdir. Türkiye'de kamu hastanelerinde sosyal güvencesini kullanarak psikolojik destek almak herkes için çok zordur. Öte yandan bağımsız olarak psikolojik destek almaksa pahalı bir hizmettir. Özellikle Şanlıurfa'da bağımsız olarak çalışan bir psikoloğa ulaşma ise neredeyse imkansızdır. Oysa ki, kadınların sorunlarını konuşma, çözümler üretme, ruhsal ve fiziksel sağlıklarını muhafaza etmeleri için psikolojik ve tıbbi olarak desteklenmeleri ve güvencede olmaları gerekmektedir. Bürokratik engeller, sosyo-kültürel beklentiler, ekonomik yetersizlikler kadını yalnızlaştırmaya, kendi sorunları içinde yalnızlaşmaya itmektedir.

Yerel yönetimlere bağlı merkezlerin ve kamu kurumlarında açılan kurslarda ve meslek edindirme faaliyetleri içinde bu ihtiyaç kısmen karşılanmaktadır. Kadınların evlerine yakın olan bu merkezlerle ulaşmaları zor olmasa da, düzenli olarak katılmaları engellenmektedir. Aile fertlerinin – çoğunlukla eş, baba, erkek kardeş, kayınvalide, kayınbirader olmakta – kadının evden sürekli olarak çıkmasını istememekte, hatta izin vermemektedir. Bu nedenle, proje kapsamında yapılan psikolojik desteklerin bir kısmı kadınların özel alanlarında gerçekleştirilmiştir. Kadının bu tür destek mekanizmalarına ulaşması için ailenin desteklenmesi ve bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınlar için 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi 'ne ilişkin kanun kapsamında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olarak 2012 yılının ikinci yarısından sonra pilot uygulama olarak 14 ilde Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) açılmış ve takip eden 2 yıl içinde 81 ile yaygınlaştırılması planlanmıştır. Tek kapı sistemi ile (şiddet mağduru kadının kurumlar arasında dolaşmadan, tüm işlemlerin aynı çatı altında

gerçekleştirilebileceği) çalışması öngörülen ŞÖNİM, tasarlandığı gibi faaliyet gösterememiştir. Bununla birlikte ŞÖNİM'in sayısında artış olmamıştır. İstanbul, Mersin ve Şanlıurfa'da birer tane ŞÖNİM bulunmaktadır. Pilot çalışma aşamasında olan ŞÖNİM'lerde kadınlara psikolojik destek verilmesi düşünülmüş ancak planlanan düzeyde hayata geçirilememiştir. Kurumsal yapının bütünüyle iyi organize edilememesi ve personel yetersizliği kurumun işlevselliğine gölge düşürmüştür. Üç il için düşünüldüğünde, sosyo-kültürel yapı nedeniyle kadınların kuruma ulaşmaları engellenmiş; bu engel kurumun ulaşılması zor bir konumda olması ile perçinlenmiştir.

Bu proje ile üç ilde ulaşılan kadınlara psikolojik desteğin yanı sıra hukuki destek de verilmiştir. Şiddet mağduru kadınların hakları, yasal süreç, destek mekanizmaları ve işleyişi hakkında bilgilendirilmeleri ve yönlendirilmeleri projeye gönüllü olarak destek veren avukatlar tarafından sağlanmıştır. Şiddet mağduru kadınların bütünüyle bilgi ve deneyim alanlarının dışında olan yasal süreç, onlar için caydırıcı olmaktadır. Hukuki yönlendirmeye ihtiyaç duyan kadınların karmaşık yasal süreçler hakkında bilgi sahibi olmaları onları cesaretlendirmiştir. Yasal süreçte işlemlerin “neden” ve “nasıl” yapılacağına dair kadınların asgari düzeyde bilgi sahibi olmaya ya da bilgiye erişmek için doğru kanallara ihtiyaçları vardır. Kadınların yasal süreç hakkında bilgi sahibi olmasında illerdeki Baro'ların Kadın Hakları Komisyonları fonksiyonellerdir. İstanbul'da bu komisyon 1995 yılından, Şanlıurfa'da 2011 yılından, Mersin'de ise 2014 yılından beri çalışmaktadır. Kadınların bu kurumlardan haberdar olması ve kurumların ulaşılabilirliğinin sağlanması şiddetle mücadele de şiddet mağduru kadının güçlenmesine katkıda bulunacaktır.

Proje ile barolara yönlendirilen kadınlara yasal sürecini takip eden avukatın atanması sorunsuz bir biçimde gerçekleşmiştir. Burada kadınlar kimi avukatların, kendilerini savunmada yeterince çaba sarfetmediklerini düşünmüştür. Yasal sürecin başlaması ile herhangi bir ekonomik dayanağı olmayan kadınlar, mahkeme masraflarının karşılanması ve iktisadi açıdan yaşamını idame ettirebilme de sorunlar yaşamaktadır. Mahkeme masrafları için adli yardım talep eden kadınların bu uygulamadan faydalanması kolay olmamış, hatta bazı durumlarda mümkün olmamıştır. Yasal sürecin süresinin önceden kestirilememesi ya da uzun sürmesi kadınların yıpranmasına neden olan bir başka etken olmuştur. Ekonomik ve toplumsal açıdan dezavantajlı olan kadın, yasal açıdan da sorunlarla karşılaşınca çözüm yollarının tıkanmakta; çaresizliği artmaktadır. Kadının yaşamın her alanında desteklenmesi, birçok kurumun işbirliği içinde çalışması ile sağlanabilir. Kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon, uygulamalarda kadının karşılaştığı bürokratik keyfiyeti en aza indirecektir. Vekaleti babalarında olduğu için çocuklarını göremeyen kadının, eski eşinin bu keyfiyetini ortadan kaldırabilmesi için hakkı olan yasal süreci başlatması için önce mahkeme masraflarını ve psikolog ücretini ödemesi gerekmektedir. Kadın odaklı olmaktan uzak olan bu uygulama hem sosyo-ekonomik hem psikolojik açıdan kadın yaşamını açmaz sokmaktadır.

Ayrılma kararı alan kadınlar, boşanma ya da ayrı yaşama süreçlerinde birçok ekonomik sorunla karşılaşmaktadır. Kadınların bu süreçlerde ekonomik olarak desteklenmesini içeren sosyal yasaların olmaması ya da uygulanmaması kadınları kararlarından caydırmakta, ikinci bir evliliğe –nikahsız olarak– mecbur etmekte, ailelerinin yanına –çoğu zaman çocuklarını eşlerine bırakarak– geri dönerek çok daha zor bir süreçle katlanmaktadır. Kadınların özgür iradeleri, ekonomik bağımsızlıkları olmaması nedeni ile kırılmakta ve bütün bu süreçlerden hem kadın hem çocuklar ağır hasar görmektedir.

Çalışmayan kadının boşanma sürecinde ve sonrasında aldığı sosyal destek maaşları kadının yaşadığı ekonomik sorunlara çare olamamaktadır. Verilen maadi destek ev kirasını, temel ihtiyaçları, çocukların okul masraflarını içermesine rağmen yetersizliği nedeniyle kadının bağımlılığını arttırmaktadır. Öte yandan, bu destekler “sürelili” olarak verilmektedir. Bu “süre” her bir kadının kendi özgün durumu dikkate alınarak belirlenmemektedir. Tanınan süre ise, kadının bir iş bulması ya da bir meslek yapmasına yetmeyeceğinden yetersiz ve etkisizdir. Burada kadının çalışmasına engel olan temel faktörlerden biri bakımından sorumlu olduğu küçük çocuklarının olmasıdır. Kreş ya da gündüz bakım evlerinin kadının çalışmasını sağlayamak amacıyla sosyal bir hak olarak tanımlanamaması çocuklar ve kadın açısından ekonomik sorunları perçinlemektedir.

Kadının çaresizliğini tetikleyen bu seçenekler ne yazık ki kadının tercihi değildir. Dayatılan seçenekler içinde hem kendini hem de çocuklarını düşünerek “en doğru” olanı yapma eğilimi gösteren kadın, çoğu zaman bütün zorlukları tek başına göğüsleyecek kadar güçlü olamamaktadır. Eğer boşanma gerçekleşmişse vatandaşlık kimliğini değiştirmekten, yeni bir ev tutmaya; belediye hizmetlerinden yararlanmak için yapılması gereken abonelik işlemlerine kadar bütün süreçler birçok handicap içermektedir. Eğitim düzeyi düşük ve istihdam edilebilirliği az olan kadın için toplumsal yaşama bütünüyle karışmak oldukça güçleşmektedir.

Bu süreci daha yatay bir biçimde atlatabilmesi için kadın sığınma evleri bir imkan olarak durmaktadır. Ancak Türkiye'de “kadının konumu” ve desteklenmesi neredeyse yüzeysel olduğundan bu kurumlar da kadınların öncelikli ihtiyaçlarına ve sorunlarına bütüncül bir cevap verememektedir. 12 yaşından büyük erkek çocukların anneden ve kardeşlerden ayrılması, boşanma aşamasında olan ailenin bütünlüğünü bir kez daha sarsmaktadır. Sığınma evlerinin fiziksel yetersizlikleri, kalabalık olması, her bir kadının kendi ailesi ile birlikte kalmasına yetecek imkanın yaratılamaması temel sorunlar olmaktadır. Buna kurumsal eksikliğin ve yaşanan sorunların çocuklara yansımaları eklenince, sığınma evleri bir imkan olmaktan çıkmaktadır.

Çalışma imkanı olmayan eğitim düzeyi düşük kadınlar bu süreçlerde kendilerine desteksiz yol açamamaktadırlar. Yalnız mücadele etme korkusu ve desteksiz yapamayacakları inancı kadınları içinden çıkmayı istedikleri şiddetle yaşamak zorunda bırakmaktadır. Sosyal devletin ve kadın odaklı yasaların olmayışı, kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin her geçen gün artması, kadının korunmasızlığını doğrulamakta ve kadının şiddetle mücadelesini engellemektedir. Şiddeti kadını koruyarak ya da gizleyerek ortadan kaldırmayı hedefleyen politikalar söz konusudur. Bu uygulamalar kadının özgürlüklerini kısıtladığı gibi korku unsurunu arttırmaktadır. Oysa şiddet kültürel ve toplumsal bir mesele olarak kabul edilip failden mağdura doğru çözümlenmelidir. Mağdurun mağduriyetini gidermek, şiddeti tek başına ortadan kaldıramaz. Şiddetin failinin bilinçlendirilmesi, şiddetin bir suç olduğu ve insan haklarına aykırı olduğu düşüncesinin yerleştirilmesi, yasal yaptırımların tartışılmaz ve somut olarak uygulanması şiddetle mücadelede atılması gereken önemli adımlardır. Failin serbestiyetinin çok, mağdurun ise kısıtlı toplumsal hayatı dezavantajlılık durumunu perçinlemektedir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikle mücadelede başat rol devletindir. Yasa yapıcılar, politika üreticiler ve uygulayıcıların koordineli bir biçimde çalışmasının düzenlenmesi sosyal devletin sorumluluğundadır. Ulusal hukuk ve uluslararası sözleşmelerde kadın statüsünün korunması çerçevesinde üretilen eylem planının sağlıklı bir biçimde işlenmesi meseleye geçit verecek her türlü tutarsızlığın giderilmesi ile imkan bulacaktır. Kadına yönelik

şiddetle mücadele etmek için geliştirilen kurumların, ŞÖNİM gibi, sivil toplum ve yerel yönetim birimleri ile işbirliğini kuvvetlendirmesi ve gerçekçi bir zemine taşıyarak sorunun çözümüne doğrudan müdahil edilmesi gerekmektedir. Kamu kurumlarının, sivil toplum çalışmalarına ve yerel yönetim birimlerinin merkezlerine mesafeli ve şüpheli bakış açısı mücadelenin etkisini ve gücünü kırmaktadır. Söz konusu kurumların sivil toplum çalışmalarını ve yerel yönetim birimlerinin kapasitelerini arttırmalarını desteklemeleri bu koordinasyonu güçlendirecektir. Bu sayede bu alanda çalışmanın etik ve toplumsal boyutu daha anlaşılır olacaktır. Zira yerel yönetimlerin, toplumsal gruplara, insanlara ulaşma kapasitesi kamu kurumlarınınkinden daha fazladır. Bu anlamda yerel yönetimlerin kadın/çocuk odaklı belediyeçilik algısı kazanması için teşvik edilmesi, sivil toplum çalışmalarına ortaklaşmalarının desteklenmesi sorunun yerel düzeyde çözümüne daha hızlı katkı sağlayabilecektir. Belediyeçilikle stratejik planlarında toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin giderilmesi, pozitif ayrımcılık, toplumsal cinsiyete duyarlı bütçe gibi kavramların üretilmesi ve çalışmaların yapılması önemli adımlar olacaktır. Böylece kadınlarla ilgili sorunlar yalnızca aile kavramı içinde ele alınıp kendi sınırları içine terk edilmiş olmaktan çıkacaktır.

Bu proje ile yapılan toplantılar, kapasite geliştirme eğitimleri, ev ziyaretleri, atölye ve etkinlikler üç ilde çalışmalar yürüten kadın ve çocuk odaklı çalışan STK'larının birbirini daha yakından tanımasını, deneyimlerini arttırmasını sağlamıştır. 8 Mart gibi özel günler için ortaklaşa gerçekleştirilen etkinliklerde yaratılan diyalog ve tartışma ortamı kurumsal insan kaynaklarının kapasitesinin arttırılmasında etkili olmuştur. Projenin her bir çalışmasına alanda faaliyet gösteren birçok STK'nın katılımını sağlamak hedeflenmişse de, en yoğun ilgi kadın çalışmaları yapan kurumlardan gelmiştir. Bu yaygın ilgisizliğin temel nedeni, ne yazık ki, kadına yönelik şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği gibi konuların yalnızca kadınları ilgilendirdiği varsayımdır. Söz konusu kurumların, STK'ların şiddet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği konularında yaptıkları çalışmalar politika üretme sürecine etki edememekte; kurumsal kapasitelerin yetersizliği kamusal alanla lobi faaliyetleri yapmaya mani olmaktadır. Dolayısıyla tek başına hareket eden bir sivil toplum, Türkiye'de kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve şiddetle mücadelede yeterli etkiyi yaratamamakta, kesin sonuçlar verememektedir. Bu çalışma göstermiştir ki, kadına yönelik şiddet konusunda sivil toplum kuruluşları arasında diyalogun arttırılması ve işbirliği deneyimlerinin çoğaltılması gerektirir. Sivil inisiyatifin engellenmemesi için lobi faaliyetlerinde etkili bir sivil toplumun oluşturulması önemli bir ayrıntı vardır. Güçlü bir sivil toplumun yaratılması ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet konusunda yerel yönetimlerin belediyeçilik diline ve işleyişine etki etmek mümkün olacaktır. Belediyelerin kent konsyelerinin kadın meclislerinin çalışmalarında ve programlarında cinsiyet eşitliği perspektifinin yerleşmesi sağlanabilir.

Bu proje ile yerel bazda çalışan sivil toplum örgütlerinin proje içinde rol alması; yerel bazda şiddet mağduru kadınlara birçok destek verilmesi ve bu sırada yerel destek mekanizmalarının görünürlüğüünün artırılması oldukça önemli kazanımlardır. Yerel sivil toplum örgütlerinin ve yerel yönetim birimlerinin yaptığı çalışmalar ve ortaklaşmaların artması ve yaygınlaştırılması ihmal edilmemelidir. Bu süreçte, sivil toplum örgütleri arasında kurulan diyalog ortamının ve kurumlar arası kurulan gönüllülük ağının çalışmaya devam etmesi STK'ların çalışmalarını güçlendirecek ve kolaylaştıracaktır. Öte yandan, bu proje sayesinde kurulan bu ağ ve ilişkiler süreci takip eden, izleyen ve denetleyen bir mekanizmaya dönüşmeye elverişlidir. Bu yönde kurumsal çalışmalar devam ettirilmelidir.

Bu proje ile yapılan çalışmalar, elde edilen sonuçlar ve edinilen izlenimler kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda çalışan kurumlar açısından oldukça verimli olmuştur. Kadına yönelik şiddet bir kadın ya da özel alan sorunu değil, aksine toplumsal ve politik bir sorundur. Bu bağlamda, kamusal ve hukuki bir sorundur. Dolayısıyla sorunun görünür kılınması, mevcut durumunun analiz edilmesi, Türkiye gerçekliği, çözüm yolları ve kanallarının oluşturulması bir devlet politikası ve hükümet programını içermektedir. Kadının toplumsal, ekonomik ve siyasal hayatta temsil edilmesi ve rol alması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin azami düzeyde gerçekleştirilmesi ile mümkün olacaktır; bu kadına yönelik şiddet konusunda çok yönlü mücadeleyi yaygınlaştırmayı ve kadına yönelik ayrımcılığın ortadan kalkmasını sağlayacak önemli yasal bir adım sayılacaktır.

Bu projenin sürecinin ve elde edilen sonuçların Türkiye'de kadına yönelik şiddet konusunda yapılan çalışmalara, çalışmaları gerçekleştiren kamu kuruluşlarına, sivil toplum örgütlerine, ulusal ve uluslararası hak savunuculuğu yapan ağ ve platformlara, üniversitelere, aktivistlere ve gönüllülere katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

**The Project on “Empowering Victims of Gender Based
Violence and Combating Violence Against Women
By Establishing Local Support Mechanism”**

Financed by Basak Culture and Arts Foundation though the fund provided by the European Instrument for Democracy and Human Rights (EIDHR), the project on “Empowering Victims of Gender Based Violence and Combating Violence Against Women By Establishing Local Support Mechanism” has been carried out with the collaboration of Mersin Günebakan Women's Association and Lifehouse Women's Solidarity Association.

This publication has been prepared with the support of the European Union Delegation. The views expressed in this publication do not in any sense reflect the views of the European Union Delegation.

The Project on “Empowering Victims of Gender Based Violence and Combating Violence Against Women By Establishing Local Support Mechanism”

Design and Cover: Serok Demircan
Print: Üçler Ofset
Data Analysis: Nejat Taştan
Data Evolution and Edited by: Belma Yıldıztaş
Translation: Şükran Karaş

PROJECT TEAM:

PROJECT TEAM:

Project Coordinator: Hümeysra Tusun Yeğin
Project Assistant: Dilan Şahin
Urfa Representatives: Gülay Öztürk
Kocaoğlu-Nuran Çağşar
Mersin Representative: Selma Seher Yazıcı

PSYCHOLOGISTS:

İstanbul: Ps. Nalan Özçete
Mersin: Ps. Yeliz Yılmaz
Urfa: Ps. Aysel Polatsoy

SUPERVISORS FOR THE PROJECT TEAM

İstanbul: Ps. Behice Boran
Mersin: Ps. Mehmet Ali Vural
Urfa: Social Service Expert Nazif Dağ

Başak Kültür ve Sanat Vakfı
Başak Culture and Art Foundation

Kayışdağı Mahallesi, Uslu Caddesi Nihat Sokak No.55/A Ataşehir / İstanbul
T. +90216 420 49 68 F. +90216 540 24 62 basaksanat@gmail.com www.basaksanatvakfi.org.tr

TABLES

TABLE 1: NUMBER OF WOMEN REQUESTING SUPPORT IN PROVINCES	4
TABLE 2: AGE	4
TABLE 3: DISTRIBUTION OF AGE IN ACCORDANCE WITH PROVINCES	5
TABLE 4: MARITAL STATUS	5
TABLE 5: MARITAL STATUS IN PROVINCES	6
TABLE 6: AGE OF MARRIAGE	6
TABLE 7: AGE OF MARRIAGE IN PROVINCES	6
TABLE 8: TYPE OF MARRIAGE	7
TABLE 9: TYPE OF MARRIAGE IN PROVINCES	7
TABLE 10: REGNANCIES	8
TABLE 11: NUMBER OF CHILDREN	8
TABLE 12: LEVEL OF EDUCATION	8
TABLE 13: EMPLOYMENT SITUATION	9
TABLE 14: SOCIAL SECURITY SITUATION	9
TABLE 15: SOURCE OF INCOME	10
TABLE 16: INITIATION AND CONTINUITY OF VIOLENCE	10
TABLE 17: PLACES WHERE VIOLENCE TAKE PLACE	11
TABLE 18: PERPETRATOR OF VIOLENCE	12
TABLE 19: TYPE OF VIOLENCE	12
TABLE 20: ISSUE OF THREAT	13
TABLE 21: CHILDREN WITNESSING VIOLENCE	14
TABLE 22: VIOLENCE AGAINST CHILDREN	14
TABLE 23: WOMEN'S APPLICATION TO OFFICIAL INSTITUTIONS AFTER VIOLENCE	15
TABLE 24: MECHANISMS APPROACHED BY WOMEN	15
TABLE 25: TYPE OF REQUESTED SUPPORT	16
TABLE 26: TYPE OF SUPPORT PROVIDED	17

SECTION 1: PROJECT FINDINGS

1.1 DATA EVALUATION

TABLE 1: NUMBER OF WOMEN REQUESTING SUPPORT IN PROVINCES

PROVINCE	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
MERSİN	90	29,4	29,4
İSTANBUL	107	35,0	35,0
ŞANLIURFA	109	35,6	35,6
TOTAL	306	100,0	100,0

The project has reached 300 women in Istanbul, Mersin and Sanliurfa. This rate is respectively 29,4%, 35,0% and 35,6%. While the number of the most important target group was 300, a total of 306 women have been reached as 90 in Mersin, 107 in Istanbul, and 109 in Sanliurfa (İstanbul/Ataşehir and Sultanbeyli, Mersin/Akdeniz and Toroslar, Şanlıurfa/Siverek and Suruç has been changed to city centre due to its location). Although the number of women remained below the target, it exceeded expectations in Istanbul and Sanliurfa.

General Characteristics of Sample

TABLE 2: AGE

AGE	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
14-17	10	3,3	3,3
18-25	50	16,3	16,6
26-32	64	20,9	21,3
32-39	96	31,4	31,9
40 +	81	26,5	26,9
TOTAL	301	98,4	100,0
MISSING	5	1,6	
TOTAL SUM	306	100,0	

As is indicated in the above table, Tabloda görüldüğü üzere, the age range in 3 local levels is 31,9% which is 32-39. This is followed by women aged 40 and over, which is 26,9%. It can be argued in the light of this data that the women who are subjected to violence are middle aged or over, and that women in this age range are more open to benefit from the support mechanisms as part of the project.

TABLE 3: DISTRIBUTION OF AGE IN ACCORDANCE WITH PROVINCES

PROVINCE	AGE					TOTAL
	14-17	18-25	26-32	32-39	40+	
MERSİN	1	5	25	26	33	90
İSTANBUL	4	11	22	32	36	105
ŞANLIURFA	5	34	17	38	12	106
TOTAL	10	50	64	96	81	301

The majority of women in Mersin, Istanbul and Sanliurfa, as is indicated in the above table are aged 32-39. It has been noticed that young women aged 18-25 have mostly showed interest in the project in Sanliurfa. The age group that was least interested in all the provinces was 14-17.

TABLE 4: MARITAL STATUS

MARITAL STATUS	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
OFFICIAL MARRIAGE	209	68,3	68,8
RELIGIOUS MARRIAGE	12	3,9	3,9
COHABITATION	2	0,7	0,7
SINGLE	33	10,8	10,9
DIVORCED	27	8,8	8,9
SEPARATED	15	4,9	4,9
OTHER	6	2,0	2,0
TOTAL	304	99,3	100,0
MISSING	2	0,7	
TOTAL SUM	306	100,0	

According to the project findings, violence against women is mostly perpetrated by men closest to them. This person is generally the husband, lover or father. The data acquired as a result of the project verify the general research results. According to the data, 73% of the sample is married or (68,8%) had a religious wedding and stated to be married (3,9%). While 10,9% of the women are single, 8,9% is divorced, and 4,9% not yet divorced but living together. According to this, %31,3 of the women are officially or unofficially married.

TABLE 5: MARITAL STATUS IN PROVINCES

PROVINCE	MARITAL STATUS							TOTAL
	OFFICIAL MARRIAGE	RELIGIOUS MARRIAGE	COHABITING	SINGLE	DIVORCED	SEPARATED	OTHER	
MERSİN	55	0	2	8	14	6	5	90
İSTANBUL	82	2	0	12	4	6	0	106
ŞANLIURFA	72	10	0	13	9	3	1	108
TOTAL	209	12	2	33	27	15	6	304

Most of the women in all the provinces are officially married. The number of women who had a religious wedding is higher in Sanliurfa, but there are none in Mersin. The number of divorced women in Mersin and Sanliurfa is higher. While equal numbers of women are separated despite being married live in Istanbul and Mersin, the number is higher in Sanliurfa.

TABLE 6: AGE OF MARRIAGE

AGE OF MARRIAGE	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
13-17	100	32,7	37,5
18-25	143	46,7	53,6
26-32	21	6,9	7,9
32-39	3	1,0	1,1
TOTAL	267	87,3	100,0
MISSING	39	12,7	
TOTAL SUM	306	100,0	

According to the acquired data, 37,5% of women married or married off while still a child. 53,6% of these married between 18-25 and 7,9% married between 26-32. The data shows that more than the half of the sample married before the age of 25.

TABLE 7: AGE OF MARRIAGE IN PROVINCES

PROVINCE	AGE OF MARRIAGE				TOTAL
	13-17	18-25	26-32	32-39	
MERSİN	31	42	7	2	82
İSTANBUL	38	52	7	1	98
ŞANLIURFA	31	49	7	0	87
TOTAL	100	143	21	3	267

The age of marriage in all the provinces concentrate between 18-25. While equal number of people married below the age of 18 in Mersin and Sanliurfa, it is higher in Istanbul. Marriage at a younger age is lower in all three provinces.

TABLE 8: TYPE OF MARRIAGE

TYPE OF MARRIAGE	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
BLIND DATE	177	57,8	65,8
WILLINGLY MARRIED	65	21,2	24,2
UNKNOWN	14	4,6	5,2
BRIDAL EXCHANGE	9	2,9	3,3
ELOPED	4	1,3	1,5
TOTAL	269	87,9	100,0
MISSING	37	12,1	
TOTAL SUM	306	100,0	

According to the table, 69,1% had a blind date marriage (65,8%) while (3,3%) the marriage of those subjected to bridal exchange took place while the women were not willing to marry. Only 24,2% of the sample willingly married

TABLE 9: TYPE OF MARRIAGE IN PROVINCES

PROVINCE	TYPE OF MARRIAGE					TOTAL
	BLIND DATE	BRIDAL EXCHANGE	WILLINGLY MARRIED	ELOPED	UNKNOWN	
MERSİN	50	2	19	2	9	82
İSTANBUL	53	6	34	1	2	96
ŞANLIURFA	74	1	12	1	3	91
TOTAL	177	9	65	4	14	269

The type of marriage in the rural areas in Turkey mostly take place through “blind date”. The findings of research support this widespread view. There are more women who married willingly and through bridal exchange in Istanbul.

TABLE 10: REGNANCIES

KNOWLEDGE OF PREGNANCY	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
NOT PREGNANT	266	86,9	94,0
PREGNANT	17	5,6	6,0
TOTAL	283	92,5	100,0
MISSING	23	7,5	
TOTAL SUM	306	100,0	

94,0% of women stated to be pregnant while 6,0% is not pregnant. According to this, the number of women stated to be pregnant is less compared to the sample, but pregnancy does not prevent violence against women.

TABLE 11: NUMBER OF CHILDREN

NUMBER OF CHILDREN	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
NONE	55	18,0	18,0
1-2	118	38,6	38,6
3-4	103	33,7	33,7
5 +	30	9,8	9,8
TOTAL	306	100,0	100,0

Considering that 10,9% of the sample is single, 18,0% have no children, while 82,1% have at least 1 child. As violence against women is in most cases domestic violence, it is possible to say that children are under the risk of witnessing and being subject to all types of violence.

TABLE 12: LEVEL OF EDUCATION

LEVEL OF EDUCATION	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
ILLETERATE	52	17,0	17,4
LITERATE	21	6,9	7,0
PRIMARY SCHOOL	119	38,9	39,8
SECONDARY SCHOOL	35	11,4	11,7
HIGH SCHOOL	47	15,4	15,7
UNIVERSITY	25	8,2	8,4
TOTAL	299	97,7	100,0
MISSING	7	2,3	
TOTAL SUM	306	100,0	

As the table shows, 24,4% is literate (7,0%) is illiterate (17,4%). According to this, a quarter of women interviewed have not been a part of education system. Apparently, women have a low level of education as 39,8% finished primary school while 11,7% finished secondary school. This reduces the possibility of women working in the fields that require expertise. According to the table, only 8,4% of women interviewed are university graduates although this is not a determinant factor in preventing violence against women.

TABLE 13: EMPLOYMENT SITUATION

EMPLOYMENT SITUATION	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
NOT WORKING	239	78,1	81,6
WORKING	49	16,0	16,7
RETIRED	3	1,0	1,0
STUDENT	2	0,7	0,7
TOTAL	293	95,8	100,0
MISSING	13	4,2	
TOTAL SUM	306	100,0	

As to the employment situation the table shows that 81,6% are not working, 1,0% are retired, and 0,7% are students. Only 16,7% of women reported to be working.

TABLE 14: SOCIAL SECURITY SITUATION

SOCIAL SECURITY	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
NONE	121	39,5	41,3
YES– THROUGH SOMEONE ELSE	88	28,8	30,0
YES	84	27,5	28,7
TOTAL	293	95,8	100,0
MISSING	13	4,2	
TOTAL SUM	306	100,0	

The economic situation and social security are the factors that make an impact on violence against women. According to the data acquired during the project, almost half of the women (41,3%) have no social security. A high number of them, 30,0% are insured through someone else, which is usually the husband or father, which covers health services. The table shows that majority of women, 70,0% are have economic and social concerns about their future and are devoid of rights such as retirement. The 28,7% of women have social security thanks to their own work experiences.

TABLE 15: SOURCE OF INCOME

SOURCE OF INCOME	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
WITH FAMILY SUPPORT	123	40,2	42,9
WITH HUSBAND'S INCOME	102	33,3	35,5
OWN INCOME	42	13,7	14,6
PERSONAL SUPPORT	4	1,3	1,4
OTHER	16	5,2	5,6
TOTAL	287	93,8	100,0
MISSING	19	6,2	
TOTAL SUM	306	100,0	

82,3% of women stated that they are not working (0,7% consist of students). The above table shows that 85,4% of women live with the economic support of the families, husband or with personal support. Almost half of the women live with the support of the family. Considering that 89,1% of women are divorced and living separately from the husband, it appears that they are living with the help of their families. As 82,3% of women are not working and living with the help of the family, it appears that the majority of the sample is suffering from economic hardship. Only 14,6% of the women have their own income. This shows that rate of employment and frequency of earning their economic liberation is very low. The 5,6% and those who chose the option of “Other” live on alimony, social aid, institutional aid, family support and own income.

History of Violence

TABLE 16: INITIATION AND CONTINUITY OF VIOLENCE

INITIATION & CONTINUITY OF VIOLENCE	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
FROM THE FIRST YEARS OF MARRIAGE	126	41,2	53,4
FROM CHILDHOOD	13	4,2	5,5
IN THE LAST 6 MONTHS	10	3,3	4,2
IN THE LAST 1 YEAR	19	6,2	8,1
IN THE LAST 2-4 YEARS	21	6,9	8,9
IN THE LAST 5-6 YEARS	10	3,3	4,2
IN THE LAST 7-10 YEARS	17	5,6	7,2
IN THE LAST 11-15 YEARS	5	1,6	2,1
IN THE LAST 16-25 YEARS	8	2,6	3,4
OTHER	7	2,3	3,0

TOTAL	236	77,1	100,0
MISSING	70	22,9	
TOTAL SUM	306	100,0	

77,1% of the interviewees explained that they have been subjected to violence ever since the first occasion. This table indicates that 22,9% of information is missing. According to the analysis conducted in consideration of this amount, 53,4% of those who answered this question are talking about violence that has been continuing as of the first year of the marriage. Considering that the majority of women are subject to violence, the number of those who stated that violence has started and is continuing as of the first year of the marriage is quite high. However, those who stated that they have been subjected to violence as of childhood constitute 5,5% of this sample. The women who chose the option of “Other” (3,0%) explain that they have been subjected to violence after giving birth to a female child or after the death of the husband.

TABLE 17: PLACES WHERE VIOLENCE TAKE PLACE

PLACE OF VIOLENCE	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
HOME	236	77,1	91,8
WORKPLACE	2	0,7	0,8
OTHER	16	5,2	6,2
HOME-OTHER	3	1,0	1,2
TOTAL	257	84,0	100,0
MISSING	49	16,0	
TOTAL SUM	306	100,0	

According to the data acquired from the interviewees, 91,8% of the incidence of violence take place at home. This makes it possible to say that violence against women is domestic violence and violence is not a matter of “private sphere”. Violence against women cannot be made visible considering the social position of women, cultural-religious expectations and level of work. The psychological and social damage suffered by women, who are both subject to violence and devoid of support, actually increase. Besides, although the number of women who have stated to be working they are face to face with the risk of being subjected to violence at the workplace. This risk lead to the concealment of further violence and reduce the function of control mechanisms as is the case in domestic violence. Moreover, the prevalence of violence in public and private sphere prevent the wholesale struggle against violence.

TABLE 18: PERPETRATOR OF VIOLENCE

PERPETRATOR OF VIOLENCE	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
HUSBAND	147	48,0	56,8
HUSBAND AND HIS FAMILY	28	9,1	10,9
HUSBAND'S FAMILY	17	5,6	6,5
OWN FAMILY	16	5,2	6,1
CHILDREN	11	3,6	4,2
EX-HUSBAND	6	2,0	2,3
HUSBAND AND OWN FAMILY (MALES)	5	1,6	1,9
PARTNER	3	1,0	1,2
HUSBAND AND CHILDREN	3	1,0	1,2
OTHER	23	7,5	8,9
TOTAL	259	84,6	100,0
MISSING	47	15,4	
TOTAL SUM	306	100,0	

The information that the perpetrator of violence against women is mostly men has been verified with this research. Women are generally subjected to violence by their husbands (56,8%), ex-husband (2,3%) and the person they are living with (1,2%). The widespread perception in relation to traditional family model and acceptance of violence as an instrument of education strengthens due to the fact that women are subjected to violence by both her own family (6,1%) and by the family of the husband (5%), which mostly involves the male members of the families. The violence perpetrated at home is at times perpetrated by the children (4,2%) (at the same) and husband (1,2%). It seems that the relationship between the children witnessing and being subjected to violence turn into a factor that threatens the position of women in the private sphere, and serve to transmit violence from generation to generation. Moreover, being subjected to violence by both the husband and males in their own family (1,9%), although it is not widespread, increases the vulnerability and helplessness of women. The subjection of women to violence by own family, the husband's family and children as well as the employer is gathered under the option of “Other”.

TABLE 19: TYPE OF VIOLENCE

TYPE OF VIOLENCE	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
PSYCHOLOGICAL	94	30,7	36,7
PHYSICAL AND PSYCHOLOGICAL	57	18,6	22,3
PSYCHOLOGICAL AND ECONOMIC	34	11,1	13,3
PSYCHOLOGICAL AND ECONOMIC	24	7,8	9,4
PHYSICAL, PSYCHOLOGICAL, ECONOMIC AND SEXUAL	15	4,9	5,9

PHYSICAL	9	2,9	3,5
ECONOMIC	8	2,6	3,1
PSYCHOLOGICAL AND SEXUAL	6	2,0	2,3
PHYSICAL, PSYCHOLOGICAL AND SEXUAL	5	1,6	2,0
OTHER	4	1,3	1,6
TOTAL	256	83,7	100,0
MISSING	50	16,3	
TOTAL SUM	306	100,0	

In the interviews, only 36,7% of women stated that they are subjected to psychological violence. The rate of those subjected only to physical violence is 3,5%, the rate of economic violence is 3,1%. More than half of the women are subjected to multiple types of violence. For instance, the women who stated that they are subjected to sexual violence are at the same time subjected to physical, psychological and economic violence. In this way not only violence becomes varied but also its intensity and frequency increase.

TABLE 20: ISSUE OF THREAT

THREATENING THE APPLICANT	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
NOT UNDER THREAT	202	66,0	78,3
ECONOMIC THREAT	18	5,9	7,0
LIFE UNDER THREAT	23	7,5	8,9
CHILDREN UNDER THREAT	7	2,3	2,7
RELATIVES UNDER THREAT	3	1,0	1,2
PHYSICAL THREAT	2	0,7	0,8
LIFE AND CHILDREN UNDER THREAT	2	0,7	0,8
LIFE AND ECONOMIC THREAT	1	0,3	0,4
TOTAL	258	84,3	100,0
MISSING	48	15,7	
TOTAL SUM	306	100,0	

While 78,3% of women state that her life or those of the children are not under threat following the violence, 7,0% stated to be under threat of economic violence, 8,9% stated that their life is under threat, 2,7% stated that children are under threat, and 1,1% stated that threat is in question for relatives. The fact that women subjected to various forms of violence regard themselves to be under threat may be due to the continuity, type or frequency of violence. It can be argued that violence is normalised considering the fact that women are subjected to violence prior to marriage as well.

TABLE 21: CHILDREN WITNESSING VIOLENCE

CHILDREN WITNESSING VIOLENCE	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
YES	127	41,5	65,8
NO	66	21,6	34,2
TOTAL	193	63,1	100,0
MISSING	113	36,9	
TOTAL SUM	306	100,0	

4 of the 310 women interviewed stated that they have not been subjected to violence, this has not been reflected into the statistics. According to this, 98,7% of women are subjected to violence, 91,8% of these violent incidents took place at home and 38,1% have at least 1 child support the view that children quite frequently witness the violence. The data in this table indicates that 36,9% of information is missing, which supports the general view in relation to the sample. Moreover, according to the interviewees the rate of the situation in which children witnessed domestic violence is 65,8%, while the rate of being direct witnesses to violence is 34,2%.

TABLE 22: VIOLENCE AGAINST CHILDREN

VIOLENCE AGAINST CHILDREN	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
NONE	132	43,1	68,4
YES	61	19,9	31,6
TOTAL	193	63,1	100,0
MISSING	113	36,9	
TOTAL SUM	306	100,0	

The argument that violence against women is domestic violence is supported by the fact that violence is mostly perpetrated by the close family members. The existence of violence against children as one dimension of domestic violence appears to be 31,6% in three provinces. According to the information acquired from the interviewees, 68,4% of children have not been subjected to any form of domestic violence. As this project is not a direct field research, in-depth information has not been acquired from the interviewees in relation to the forms of violence and perception of parents of violence. However, the absence of every opportunity to maintain the well-being of the child or his /her neglect is also regarded as a form of violence. Under the circumstances, this rate indicated that, also considering the women's perception of violence, normalisation of violence and legitimization of the reasons due to which the husband perpetrates violence against children is much more widespread. Moreover, as the above table indicates, the rate of missing information is very high (37,1%). This prevents the formation of a general view in relation to the subjection of children to domestic violence.

Past Experiences of the Sample in relation to the Support Mechanisms

TABLE 23: WOMEN'S APPLICATION TO OFFICIAL INSTITUTIONS AFTER VIOLENCE

APPLICATION / LACK OF APPLICATION	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
APPLIED	205	67,0	79,8
HAVE NOT APPLIED	52	17,0	20,2
TOTAL	261	84,0	100
MISSING	49	16,0	
TOTAL SUM	310	100,0	

79,8% of women who are subject to violence, which is quite a large amount, stated that they have not approached any institutions providing civil service for the purpose of getting support or making a complaint after the violence. The rate of women who stated to have approached an official institution after the violence or due to domestic violence is 16.0%.

TABLE 24: MECHANISMS APPROACHED BY WOMEN

PLACE OF APPLICATION	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
NOT APPLIED	205	67,0	79,8
SECURITY	17	5,6	6,6
HEALTH CENTRES	8	2,6	3,1
LEGAL AUTHORITIES	4	1,3	1,6
MUKHTAR'S OFFICE	3	1,0	1,2
OTHER	34	6,5	7,8
TOTAL	257	84,0	100,0
MISSING	49	16,0	
TOTAL SUM	306	100,0	

According to above table, 79,8% of the 257 women stated that they have not made an application to any institutions in relation to the violence. 208 of the 306 women, who made an application with this project have received support from an official organisation for the first time and been referred to various organisations. 6% of the women stated to have made an application to the security forces, and 3,1% to the health centres. As well as making an application to the CPSV, a Mukhtar's office, legal authorities, lawyers or a bar association, a few of them made an application together. This rate is stated as 7,8% under the option of “Other”. Only 0,8% of the women stated that they made an application to a civil society organisation for support.

TABLE 25: TYPE OF REQUESTED SUPPORT

TYPE OF REQUESTED SUPPORT	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
PSYCHOLOGICAL	184	60,1	62,0
LEGAL	31	10,1	10,4
PSYCHOLOGICAL AND LEGAL	16	5,2	5,4
PSYCHOLOGICAL, LEGAL AND EMPLOYMENT	9	2,9	3,0
EMPLOYMENT	8	2,6	2,7
PSYCHOLOGICAL AND EMPLOYMENT	8	2,6	2,7
LEGAL AND SOCIAL SUPPORT	6	2,0	2,0
PSYCHOLOGICAL AND SHELTER	5	1,6	1,7
SHELTER	4	1,3	1,3
SOCIAL SUPPORT	4	1,3	1,3
PSYCHOLOGICAL, LEGAL AND SOCIAL SUPPORT	3	1,0	1,0
PSYCHOLOGICAL FOR HERSELF AND CHILD	3	1,0	1,0
PSYCHOLOGICAL AND MEDICAL	3	1,0	1,0
EMPLOYMENT AND SOCIAL SUPPORT	3	1,0	1,0
OTHER	10	3,3	3,4
TOTAL	297	97,1	100,0
MISSING	9	2,9	
TOTAL SUM	306	100,0	

97,1% of women requested and received psychological, legal, employment, shelter, medical, and social support from three institutions for themselves and the children. Psychological support was the most demanded support type by 62,1% of the women. Moreover, those who demanded legal, social support, employment, shelter or medical support are in the majority. Those who requested mediation with the perpetrator of violence and those who demanded a few of forms of support are grouped under the option of “Other”.

TABLE 26: TYPE OF SUPPORT PROVIDED

TYPE OF SUPPORT PROVIDED	FREQUENCY	RATE	EFFECTIVE RATE
PSYCHOLOGICAL SUPPORT	137	44,8	45,5
PSYCHOLOGICAL REFERRAL	40	13,1	13,3
LEGAL SUPPORT	15	4,9	5,0
LEGAL REFERRAL	10	3,3	3,3
PSYCHOLOGICAL SUPPORT AND REFERRAL	9	2,9	3,0
PSYCHOLOGICAL AND LEGAL SUPPORT	9	2,9	3,0
APPLICANT NOT ATTEENDED	8	2,6	2,7
REFERRED TO SOCIAL SUPPORT INSTITUTIONS	7	2,3	2,3
EMPLOYMENT SUPPORT	7	2,3	2,3
PSYCHOLOGICAL SUPPORT AND REFERRED TO CPSV	6	2,0	2,0
PSYCHOLOGICAL SUPPORT AND LEGAL REFERRAL	5	1,6	1,7
MATERIAL SUPPORT	4	1,3	1,3
PSYCHOLOGICAL AND MATERIAL SUPPORT	4	1,3	1,3
PSYCHOLOGICAL REFERRAL AND LEGAL SUPPORT	3	1,0	1,0
REFERRAL TO CPSV	3	1,0	1,0
OTHER	34	11,1	11,3
TOTAL	301	98,4	100,0
MISSING	5	1,6	
TOTAL SUM	306	100,0	

45,5% of the women interviewed in Istanbul, Mersin and Sanliurfa as of the 6th month of the project received psychological support, 13,3% received psychological referral. The rate of women who received legal support and referral is respectively 5,0% and 3,3%. 2,3% of women have been given a job, and 1,3% received material support. In addition, majority of women have also been given legal support and referral, referral to CPSV, material support, and referral to social aid institutions. The rate of those who received one or more of the medical support and referral, legal support and referral, referral to social aid institutions and material support alongside psychological support is 11,3%, which are grouped under the option of “Other”.

SECTION 2: EVALUATION

Specific information in relation to violence against women has been acquired thanks to the interview forms used in three provinces as part of the project. In spite of the absence of a rich sample that could verify general assumptions in relation to violence against women, this study has been instrumental in the acquisition of credible information. Although the main aim of the project is not to conduct a field study and analysis of violence against women, the project itself and its results are satisfactory in terms of creating awareness among civil society organisations and local administrative institutions. The results that have emerged from the study indicate that women are in need of institutional protection against violence. According to this, the cooperation of politicians and policy-makers with the civil society on violence against women and women-related activities will make an impact on the development of a strategy and process of solution.

According to the results of the study, violence against women in the three provinces take the widespread form of domestic violence. Women are subjected to physical, psychological and/or sexual violence perpetrated by the men closest to them, mostly the husband. The majority of children got married when they were still a child (37.5%) and most of them started to experience violence as of the first few years of the marriage (53.4%). Violence is transmitted from generation to generation as a cultural factor and unfortunately it is always women and children, who are the victims of this situation. The women, who are married off by the family (65.8%) or upon their own desire (24.2%), mostly got married without getting to know their husbands. Whatever the form of marriage, women lean towards marriage as a way of getting rid of the oppressive situation in their own families. However, the change in context makes an impact on the perpetrator, type or intensity of violence. However, for women, the consequences of being subjected to violence do not change.

The women mostly stated that they have been subjected to psychological violence. However, psychological violence did not occur on its own. It usually varies as physical, sexual and economic violence. It has also been verified by many researches that the educational situation, employment, and social security do not make a direct impact on the phenomenon of violence. According to this, majority of women have low level of education (75.9%), do not work (81.6%) and lack any social security (41.3%). However, the fact that the women in employment and university graduates and those with social security are subject to violence explain that these may not be determinant factors in terms of being subject to violence. It is believed that violence is mostly related to the level of education, economic and psychological situation of the perpetrator. Unfortunately, as most of these studies focus on the victim, they do not make it possible to understand or analyse the situation of the perpetrator.

Children are forced to witness violence (65.8%) and increasingly suffer violence (31.6%) as a result of the fact that violence against women takes place in form of domestic violence. Witnessing violence is a factor that causes children to resort to violence. This also verifies the fact that violence is a behaviour learned in the context of family and is transmitted by one generation to another. Moreover, the inclusion of children at the stage of socialisation in the violence that takes place within the house or the situation in which they witness it may even convince them that violence is an instrument of education. Although they are not included in this study, many

researches indicate that women, who face violence treat their children in a violent manner. This is also a way in which violence is legitimised although it is not approved.

79.8% of women, who experienced violence, explained that they have not approached any institutions due to the violence and have not requested support. Almost all the women are unaware of the activities of civil society organisations in relation to combating domestic violence. The fact that violence exists in form of domestic violence confined to home environment indicates that they do not mention their experience to anyone. The lack of a democratic context of dialogue at home and that women do not participate in social life outside the house means that the issue of violence is concealed. It is very difficult for women, who do not approve violence, to create their own conditions in which they can struggle with and get rid of violence. This, in return, causes violence to remain as domestic violence concealed from the outside. The factors that cause women to be isolated include the fact that violence is not one off, women's pessimism and abstention in terms of getting help, lack of awareness of support mechanisms, restricted and traditional family structure, and being devoid of work and opportunities for socialisation. The idea that violence is a family matter is widespread among women. The women who consider the future of their children and believe that they cannot socio-economically survive protect the husband, who is the perpetrator of violence, at the cost of being subjected to violence. The social acceptance of violence, violence related stories told by the mother or mother-in-law of women do not give way to solidarity among women but cause them to be isolated by both men and women. Sharing their experience of violence with the other women, who also suffer violence, is a factor that increases the helplessness and isolation of women as well as diminishing their potential for struggle.

Although 306 women out of 310 have stated that they have been subjected to violence, the rate of women who received support from any institutions is 20.2%. The fact this rate is so low can be explained by the fact that women's lives take place in a narrow social area, their lack of awareness of human rights, lack of familiarity with the support mechanisms, their fear and abstention. Women's complaints of violence to the institutions and demand for support are determinant in terms of the visibility of violence and ending the personal trauma.

For this reason, the psychological and physical problems of women living without support and confined to home life deteriorate and it takes them longer to be psychologically rehabilitated. The ways in which women react to domestic violence by ceasing communication with the partner, neglecting house chores, or by returning to family home increase violence instead of eliminating it. As is explained, women's fear of future, the existence of children and lack of socio-economic security render inefficient and eliminate these types of protests. The fact that women for their lives or the lives of their children and increasing lack of strength to cope with the problems have hastened their approach to institutions.

The greatest expectation of the women from the institutions they reached is psychological support (62.0%). This is followed by legal support (10.4%). Women have also frequently requested a few different types of support. They sought psychological support mostly alongside residential, medical, legal, material and social support. Only 45.5% of women preferred to request psychological support alone. All the other women have been provided with psychological referral, legal support and referral, material support, social support and employment alongside psychological support.

CONCLUSION

The aim of this project has been to make women aware of their social, political, economic and legal rights, to make it possible for them to reach the local support mechanisms to reduce the impact of violence they face, to get support to find solutions to the problems that result from violence and make the consequences of problems visible.

One to one interviews have been conducted with 2000 women in Istanbul, Mersin and Sanliurfa that were determined to be the activity area of the project. According to the views and applications of women collected during the neighbourhood meetings, house visits, seminars and activities, the application and support mechanisms are generally unknown. The Bar Associations (Women's Rights Centres of Bar Associations), which can easily be reached by women from every section of society in relation to violence against women, and the CPSV, which is affiliated to the city administration of the Ministry of Family and Social Policies, is unknown by 99%. The civil society organisations or the organisations that work specifically in a woman and child-centred manner share the same fate. The women in the areas in which the project is implemented have no contact with the public sphere. The fact that women are confined to their own “private sphere” may be a reason for this, however, it is equally important that the institutions fail to increase their visibility. Thanks to this project, over two thousand women have been made aware of the existence of support mechanisms, and been explained how they can reach the public institutions and organisations and how they can benefit from their services.

Some of the meetings organised as part of the project took place at the course centres (HEM, CATOM, ASPIM) frequently attended by women, and the civil society organisations that operate within the same field. It has been found out that the women are not able to reach the information they need at the centres organised to support the women and families. The fact that they are not able to find out about human rights and what mechanisms exist to resort to at the centres they attend for vocational courses is a great deficiency. This also indicates that the national action plan prepared by the government to eliminate violence against women and combat gender discrimination is not sufficiently known by the institutions and organisations in question or it has not been sufficiently internalised to be defended. Sufficient level of relationships have not been established with the institutions and organisations contacted to be made aware of the project activities and to enlist their support. The difficulties created by the persons in authority of the institutions and organisations have been detrimental.

The national action plan formed to combat violence against women/children requires the public institutions and organisations to work in collaboration with the civil society organisations that function in a woman and child-centred manner. It has been observed in the process of application that these institutions and organisations refuse to work in collaboration. However, it seems that the systematic and efficient application of the national action plan is possible through the coordination between the universities, which are academically aware of the situation and the civil society organisations, which act as the defenders of rights and are able to reach the target group easier than any other institution.

The violence against women or child is usually domestic violence. The fact that it takes place

within the house reduces the visibility of violence and increase its possibility of remaining as a problem of private sphere. There are many reasons for this. One of the most widespread reasons observed during this project is women's fear in explaining the violence they face in the private sphere to cause themselves or their husbands, who are the perpetrators of violence, to come under suspicion. Another reason to reveal the violence faced is the fact that violence is regarded as a cultural phenomenon. Violence is transmitted to the child from the family as an instrument of education, and women face it at the hands of a father, and continue to face later at the hand of the husband. Thus it becomes impossible to talk about violence which becomes normal and legitimate. The detachment of women from education at an early age and the fact that they do not find employment prevent them from being a part of social life. However, the women, who have children, necessarily take part in some sort of social life. It is very hard for women, who are unable to get out of the circle of house life, to comprehend and produce solutions for the more comprehensive daily issues. To face such a process alongside the feeling of solitude requires enormous amounts of energy and motivation. The support of women and women-centred civil society organisations is very important for women to reveal their own strength. As is indicated by the field studies, it has been influential for women to be in touch with one another to reduce the impact of violence, become aware of rights and determination to use them. Thus experiences are used to reach women's problems. A matter that is regarded as belonging to family or as a private matter is discovered to be a social issue. The women, who understood that they are not alone, became much more courageous in terms of becoming aware of their rights and using them.

A total of 320 women in Istanbul, Mersin and Sanliurfa have reached the civil society organisations as part of the project, benefited from psychological and legal support, and some of these women have been referred to local support mechanisms for psychological, legal and medical support. The majority of women who attended the institutions demanded psychological support. It is hardly possible for women to get psychological support through their restricted resources and due to social and cultural situation. Most of the women who requested help explained that they have never received any sort of help before. It is difficult for everyone in Turkey to get psychological support by using their social security at the public hospitals. Besides, psychological support is a very expensive service to be acquired independently. It is almost impossible to reach an independent psychologist especially in Sanliurfa. However, women are in need of talking about their problems, finding solutions, and to get psychological and medical support in order to maintain their mental and physical health. The bureaucratic barriers, socio-cultural expectations, and economic insufficiencies are isolating women in the face of their problems.

This need is partly satisfied at the centres affiliated to local administrations and through vocational courses and activities operated by public institutions. Although it is not hard for women to reach these centres, which are close to their homes, their regular attendance is being prevented. The members of the family – mostly husband, father, brother, mother-in-law, or brother-in-law – do not want the women to get out of the house or may not allow them. For this reason, some of the psychological support related activities took place at the private sphere of women. The awareness of the families has to be raised for them to support the women to reach such support mechanisms.

Centres for the Prevention and Study of Violence (CPSV) have been opened in 14 provinces as a pilot programme as of the second half of 2012 and is planned to be spread to 81 provinces in the next 2 years by the Ministry of Family and Social Policies as part of the law no 6284 on the Protection of Family and Prevention of Violence against women. CPSV, which is envisaged to operate as a single door system (for women who are the victims of violence to deal with all the procedures under one roof without having to move between institutions), has failed to function as planned. There has also been no increase in the number of CPSVs. There is one CPSV in cities of Istanbul, Meressin and Sanliurfa. Although it has been planned to provide women with psychological support in the CPSVs, which are in the process it has not been put into practice. The failure to create a well-organised institutional structure and insufficiency of personnel have obscured the operation of the institution. Considering the situation of the three provinces, women have been prevented from reaching the institution due to the socio-cultural structure, also given the fact that the institution is in a situation that make it difficult to be reached.

The women reached in the three provinces have been provided with legal and psychological support as part of the project. The lawyers, who supported the project on a voluntary basis, have provided the women with information on their rights, the legal process, support mechanisms and the way in which it functions. The legal process in terms of which women have no knowledge or experience is a deterrent factor for women. The provision of information as to the legal process has encouraged the women. Women are in need of minimum information as to “how” the legal process functions and “why” and to reach the right channels to get information. The Women's Rights Commissions of Bars in provinces are functional in terms of providing women with legal information. This commission has been working in Istanbul since 1995, in Sanliurfa since 2011, and in Mersin as of 2014. Being aware of the existence of such institutions and enabling the women to reach them would strengthen the women in their struggle against violence.

The project has allowed the smooth allocation of lawyers to follow the legal process for women referred to the bars. Women have observed that some lawyers did not make much effort to defend them. The women, who are devoid of economic support with the initiation of the legal process, also face problems such as dealing with court fees and being economically self-sufficient. It has not been easy for the women, who requested legal aid for the court fees, to benefit from this practice and was even impossible in some cases. Another factor that cause women to wear out is the fact that the duration of the legal process cannot be determined so that it takes too long. The economically and socially disadvantaged women become much more destitute and feel the lack of solutions when they face legal problems as well. Supporting women as every sphere of their lives requires many institutions to work in collaboration. The collaboration and cooperation between institutions will minimise the bureaucratic situation. The women, who are unable to see their children as the guardianship is with the father, have to pay the court and psychologists' fees in order to initiate the legal process and thus overcome the arbitrary behaviour of their ex-husband. This practice, which is too far from being woman-centred, is creating a vicious circle both economically and psychologically.

Women, who decide upon separation, face many economic problems in the processes of divorce or living separately. The lack of social laws to support women economically in such processes or the fact that they are not being implemented make a deterrent effect on women's decisions, force

them into a second marriage, often unofficially, or obligate them to return to the family by leaving the children behind with the husband, which means a more difficult process for women. Women's free will get broken due to their lack of economic freedom and both women and children are heavily injured in all these processes.

The social support payments women receive during and after the process of divorce cannot resolve their economic problems. The financial support provided to women increase their dependency as it is insufficient in spite of covering the rent, basic requirements and the children's needs. Moreover, this support is not provided on a “continuous” basis. This “duration” is not determined by taking the unique situation of each woman into question. The period of time provided to women is not enough to find employment or gain vocational skills. One of the important factors that prevent women from work is the existence of small children. The fact that creches and day care centres are not recognised as social rights to enable women to work deteriorates the economic problems for women and children.

Such options that trigger the helplessness of women are unfortunately not their preferences. The women, who tend to do “what is best” for herself and her children in the face of the imposed options, are not always strong enough to face all the difficulties on her own. In case of divorce, they face many handicaps including the requirement to change their citizenship identification, finding a new house, or subscription procedures to benefit from municipal services. Active participation in social life extremely complicated for women with low level of education and employability.

The women's shelters stand as an opportunity for women to go through this process more smoothly. However, as the support and “status of women” are almost superficial these institutions are not able to respond to women's problems that have priority. The separation of male children over the age of 12 from the mother and siblings once again shake the unity of the family in the process of a divorce. The basic problems include the physical insufficiency of shelters, overcrowding and failure to create the conditions in which each woman may stay with her family. Also considering the institutional insufficiency and impact of problems on children, the shelters cease to be an opportunity.

The women with low level of education, who are not able to work, cannot find a way for themselves under such conditions. The fear of struggling alone and their belief that they cannot do without support is causing them to live with the violence, which they want to get rid of. The lack of a social state and woman centred laws as well as the daily increase in the violence against women and murders verify the vulnerability of women and prevent their struggle with violence. There are policies to eliminate violence by protecting women and or hiding them. Such practices, as well as restricting the freedom of women, are also increasing the factor of fear. However, violence has to be regarded as a cultural and social problem extending from the perpetrator to the victim to be resolved. The elimination of the victimhood of the victim is insufficient to eliminate violence. The concrete steps that should be taken in combating violence is to increase the consciousness of the perpetrator, to instill the fact that violence is a crime and is against human rights, and the implementation of legal sanctions in an indisputable and concrete manner. The fact that the perpetrator is free to extensively take part in social life while the freedom of the victim is restricted deteriorates the situation of disadvantage.

The state is supposed to play the dominant role in the prevention of violence against women and combating gender based inequality. The organisation of the coordinated activities of regulators, policy-makers and implementers is the responsibility of the social state. The vigorous operation of action plan produced on the basis of national and international conventions in relation to the protection of women's status is possible through the abolition of all kinds of discrepancies. It is necessary to strengthen the collaboration of institutions such as SONİM, which are developed to combat violence against women, with the local administrative units and thus directly involve in the production of a solution on a realistic terrain. The detachment and suspicious approach of public institutions to civil society activities and centres of local administrative units is counteracting the influence of the struggle. The support to be provided by the institutions in question for the civil society activities and to improve the capacity of local administrative units would strengthen this coordination. Thanks to this, the ethical and social dimensions of working in this field will be much more understandable. This is because, local administrations have a greater capacity to reach peoples, social groups compared to public institutions. The encouragement of local administrations to gain a perception of governance centred on woman/child and the support to be provided for partnerships involving civil society activities would contribute to the speedy resolution of the issue at the local level. It would be an important step to eliminate inequalities based on gender through the strategic planning of municipal governance, production of concepts such as positive discrimination, gender-sensitive budget. Therefore, women related problems will not be confined to the concept of family and thus will not be left to its own limitations.

The meetings, capacity building training, house visits, workshops and activities carried out in three provinces allowed the NGOs focusing on women and children to get to know one another and thus increased their experiences. The context of dialogue and discussions in activities such as the 8th March have been influential in building on the capacity of institutional human resources. Although the aim was to ensure the participation of many NGOs in every sphere of the project, it has been the institutions carrying out women related activities that demonstrated greater interest. The basic reason for this widespread indifference is unfortunately the assumption that issues such as violence against women and gender inequality concern women only. The violence and gender inequality related activities of the institutions in question, the NGOs, are not influential in terms of development of policies, and the insufficiency of institutional capacity prevent the lobbying activities in the public sphere. Thus the civil society that is acting on its own is not successful in terms of the prevention of violence against women and being influential in combating violence. This study has indicated that it is necessary to increase the dialogue between civil society organisations in relation to violence against women, and experience of collaboration. The formation of an efficient civil society is an important detail so as to preempt the prevention of civil initiative. The formation of a strong civil society will be instrumental in influencing the language of governance and function of local administrations in terms of gender inequality and violence. It is possible to ensure the settlement of a perspective of gender equality in the activities and programs of Municipalities, city and women's councils.

Some of the most important achievements of this project involves the participation of local civil society organisations, provision of many local services to women facing violence and in the meantime the increase in the visibility of local support mechanisms. The activities carried out by

civil society organisations and local administrative units as well as the prevalence and increase in partnerships should not be neglected. The continuity of the function of dialogue between civil society organisations and the network of volunteers established between the institutions will strengthen and facilitate the activities of the NGOs. Moreover, the network and working relationships established thanks to this project are convenient to be transformed into a mechanism that follows and controls the process.

The activities, results and observations that took place during this project have been very productive in terms of the institutions that work on the issue of violence against women. The violence against women is not a women's issue or an issue of private sphere but a social and political problem. In this sense, it is a public and legal issue. Therefore, rendering the issue visible, analysis of the existing situation, the reality of Turkey, formation of the solutions and channels is a matter of state policy and government program. The representation of women in social, economic and political spheres in which they are to participate is possible through greatest possible gender equality; this would be an important legal step towards the elimination of discrimination against women and rendering prevalent the combat involving violence against women.

It is believed that the process of the project and its results will contribute to activities carried out in Turkey on violence against women, public institutions that carry out these activities, civil society organisations, national and international network and platforms that act as the defender of rights, universities, activists and volunteers.

Projeya “Têkoşîna Li Hemberê Tundiya Li Dijî Jinan
Û Newekheviya Li Ser Bingeha Zayendi
Ya Civakî Ya Bi Piştgiriya Mekanîzmayên Herêmî”

Projeya “Têkoşîna Li Hemberî Tundiya Li Dijî Jinan û Newekheviya Li ser Bingeha Zayendi ya Civakî ya bi Piştgiya Mekanîzmeyên Herêmî” ku ji aliyê Navbeynkarî Yekîtiya Ewropa ya Debokrasî û Bo Mafên Mirovan û Weqfa Çand û Huner ya Başak ve hate fînansekirin, bi şîrîktiya Komeleya Jinan ya Günebakan ya Mêrsînê û Komeleya Piştewaniya Jinan Yaşamevi ya Riha'yê hate meşandin.

Ew weşan bi piştgiya Delegasyona Yekîtiya Ewropa ya Tirkiye'yê hatiye pêkanîn. Dîtbariyên ku di vê weşanê di cih digirin bi ti awayî dîtbariyên Delegasyona Yekîtiya Ewropa ya Tirkiye nîşan nadin.

Projeya “Têkoşîna Li Hemberî Tundiya Li Dijî Jinan û Newekheviya Li Ser Bingeha Zayendi Ya Civakî Ya Bi Piştgiya Mekanîzmeyên Herêmî”

Dîzayn, Berg: Serok Demircan
Çaq: Üçler Ofset
Analîzkirina Daneyan: Nejat Taştan
Amadekara Weşanê: Belma Yıldıztaş
Verger: İsmail Yıldız

PROJE EKİBİ

EKİBA PROJEYÊ:

Koordinatîrora Projeyê: Hümeyra Tusun
Yeğîn
Asîstana Projeyê: Dilan Şahin
Nûnerên Riha'yê: Gülay Öztürk Kocaoğlu-
Nuran Çağşar
Nûnerên Mêrsînê: Seher Selma Yazıcı

PSİKOLOG:

STENBUL: Ps. Nalan Özçete
MÊRSÎN: Ps. Yeliz Yılmaz
RİHA: Ps. Aysel Polatsoy

SÜPERVİZOR A BO PROJEYÊ

STENBUL: Ps. Behice Boran
MÊRSÎN: Ps. Mehmet Ali Vural
RİHA: PİSPORÊ XİZMETA CİVAKÎ Nazif Dağ

Başak Kültür ve Sanat Vakfı
Başak Culture and Art Foundation

Kayıdağı Mahallesi, Uslu Caddesi Nihat Sokak No.55/A Ataşehir / İstanbul
T. 0216 420 49 68 F. 0216 540 24 62 basaksanat@gmail.com www.basaksanatvakfi.org.tr

TABLO

TABLO 1: Lİ GORÎ BAJARAN HEJMARA JİNÊN KU PİŞTEVANÎ XWESTÎN	4
TABLO 2: Temen	4
TABLO 3: Lİ GORÎ BAJARAN RÊJE YA TEMEN	5
TABLO 4: REWŞA ÇİLONAYÎ	5
TABLO 5: Lİ GORÎ BAJARAN REWŞA ÇİLONAYÎ	6
TABLO 6: TEMENÊ ZEWACÊ	6
TABLO 7: Lİ GORÎ BAJARAN TEMENÊ ZEWACÊ	6
TABLO 8: ŞİKLÊ ZEWACÊ	7
TABLO 9: Lİ GORÎ BAJARAN ŞİKLÊ ZEWACÊ	7
TABLO 10: REWŞA PAŞİLİYÊ	8
TABLO 11: HEJMARA ZAROKAN	8
TABLO 12: REWŞA PERWERDAHİYÊ	8
TABLO 13: REWŞA XEBATÊ	9
TABLO 14: REWŞA EWLAYÎ YA CİVAKÎ	9
TABLO 15: ÇAVKANİYA DAHATÊ	10
TABLO 16: REWŞA DESTPÊK û DEWAMKİRİNA ŞİDDETÊ	10
TABLO 17: CİHÊ KU ŞİDDET HATİYE BİKARANÎN	11
TABLO 18: FAÎLÊ ŞİDDETÊ	11
TABLO 19: CÜREYÊN ŞİDDETÊ	12
TABLO 20: PİRSGİRÊKA GEFAN	13
TABLO 21: ŞAHİDİYA ZAROKAN A Lİ GEL ŞİDDETÊ	13
TABLO 22: REWŞA ŞİDDETA Lİ SER ZAROKAN	13
TABLO 23: REWŞA JİNAN A SERLÊDANA Lİ GEL SAZİYÊN FERMÎ YA PİŞTÎ PÊKHATÎNA ŞİDDETÊ	14
TABLO 24: MEKANÎZMAYÊN KU JİNAN SERLÊDAN KİRÎNE	14
TABLO 25: CÜREYÊ PİŞTGİRİYA KU TÊ DAXWAZKİRÎN	15
TABLO 26: CÜREYA PİŞTGİRİYA KU HATE DAYÎN	16

1.BEŞ: KEŞFÊN PROJEYÊ

1.1 ŞÎROVEKÎRÎNA DANEBAN

TABLO 1: LÎ GORÎ BAJARAN HEJMARA JÎNÊN KU PÎŞTEVANÎ XWESTÎN

BAJAR	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
MÊRSÎN	90	29,4	29,4
STENBOL	107	35,0	35,0
RÎHA	109	35,6	35,6
TÊHEV	306	100,0	100,0

Mebesta projeyê li Stenbol, Riha û Mêrsînê gihîşt 300 jinan bû. Ew rêje di rêzê de weke %29,4, %35,0 ve %35,6 bu. Di çarçoveya projeyê de hejmara gruba ku dibûya hevdîtî bihata kirin 300 kes bû. Li Mêrsînê bi 90 jinan, li Stenbolê bi 107 jinan û li Riha'yê jî bi 109 jinan ve hevdîtî pêk hat. Hejmara jinên ku dibûya hevdîtî pê re bê kirin li Mêrsînê negihîşt hejmara ku di hate hêvîkirin lê li Stenbol û Riha'yê ew hejmar hate derbaskirin.

Taybetiyên Gelemperî yê Mînakdayînê

TABLO 2: Temen

TEMEN	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
14-17	10	3,3	3,3
18-25	50	16,3	16,6
26-32	64	20,9	21,3
32-39	96	31,4	31,9
40 +	81	26,5	26,9
TÊHEV	301	98,4	100,0
WENDAHI	5	1,6	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Weke ku di toblo de jî xuya ye, temenê jî % 31,9 mînakdayîna ku 3 navendan di hewîne di navbera 32-39 saliyê de ye. Pişt re jî bi rêjeya jî % 26,9, jinên 40 salî û mezintir cîh digrin. Li gor van daneyan, jinên ku duçarî şiddetê tên ji nav saliyê mizintir in û ew bês bêhtir ji piştgirî standina mekanîzmeyên herêmî re vekirî ye.

TABLO 3: LÎ GORÎ BAJARAN RÊJE YA TEMEN

BAJAR	TEMEN					TÊHEV
	14-17	18-25	26-32	32-39	40+	
MERSIN	1	5	25	26	33	90
STENBOL	4	11	22	32	36	105
RİHA	5	34	17	38	12	106
TÊHEV	10	50	64	96	81	301

Weke ku di tablo ya jor de jî xuya ye, temenê jinên ku li Riha, Mêrsîn û Stenbolê hevdîtî pê re hatine kirin bêhtir di navbera 32-39 saliyê de ye. Balkêş e ku jinên ciwan yê ku temenê wan di navbera 18-25 saliyê de ne bêhtir li Riha'ye eleqe nîşan projeyê dane. Li hemû bajaran grûba ku herî kême eleqe nîşan dane, grûba jinên ku temenê wan di navbera 14-17 saliyê de ye.

TABLO 4: REWŞA ÇÎLONAYÎ

REWŞA ÇÎLONAYÎ (ŞAREZA)	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
MEHRA FARMÎ	209	68,3	68,8
MEHRA OLÎ	12	3,9	3,9
BÎ HEV RE DÎJÎN	2	0,7	0,7
NEZEWÎÇHEV	33	10,8	10,9
BERDAYÎ	27	8,8	8,9
CUDA DÎJÎ	15	4,9	4,9
YEN DÎN	6	2,0	2,0
TÊHEV	304	99,3	100,0
WENDAHI	2	0,7	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Li gor encamên ku proje derxistine holê, şiddeta li hemberî jinê, bêhtir ji aliyê mîrên ku herî nêzikî wan in ve tê bikaranîn. Ew kes jî bi piranî hevser, destgirtî an jî bav e. Daneyên ku di encama vê projeyê de hatine bidestxistin, encamên lêkolînê gelemperî jî piştrast dikin. Li gorî daneyan jî mîkadayînan % 73'an diyarkirîye ku ji wan (%68,8) bi mehra fermî, (%3,9) jî bi mehra olî dijîn. Ji %10,9'ên mînakdayînê nezewicî, ji %8,9'ên mînakdayînê hevûdin berdayî û ji %4,9'ên mînakdayînê jî hîn hevûdin bernedaye lê cuda dijîn. Li gorî vê jî %31,3 jinên ku hevdîtî pê re hatiye kirin bi awayekî fermî an jî xeyrî fermî, nezewicî tene hesibandin.

TABLO 5: LÎ GORÎ BAJARAN REWŞA ÇÎLONAYÎ

REWŞA ÇÎLONAYÎ								
BAJAR	MEHRA FERMÎ	MEHRA OLÎ	BÎ HEV RE DÎJÎN	NEZEWICÎ	HEVÛDÎN BERDAYÎ	CÛDA DÎJÎN	YÊN DÎN	TÊHEV
MERSIN	55	0	2	8	14	6	5	90
STENBOL	82	2	0	12	4	6	0	106
RÎHA	72	10	0	13	9	3	1	108
TÊHEV	209	12	2	33	27	15	6	304

Li hemû bajaran grûba jinên ku bi mehra fermî dijîn, grûba herî mezin e. Guruba jinên ku diyarkirine ku ew bi mehra olî dijîn li Riha'yê ya herî mezin e û li Mêrsînê ew qet nehatiye gotin. Hejmara jinên ku bi hevserên xwe ve hevûdin birdane li Mêrsîn û Riha'yê zêde ye. Hejmara jinên ku tevî ku zewicî ne lê cûda dijîn, li Stenbol û Mêrsînê zêde ye. Li Riha'yê hinekî din kême.

TABLO 6: TEMENÊ ZEWAÇÊ

TEMENÊ ZEWAÇÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
13-17	100	32,7	37,5
18-25	143	46,7	53,6
26-32	21	6,9	7,9
32-39	3	1,0	1,1
TÊHEV	267	87,3	100,0
WENDAHI	39	12,7	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Li gor daneyên ku hatine berhevkirin ji %35 mînakdayîn, di temenekî zaroktiyê de hatine zewicandin. Ji %53,6 ji wan di navbera 18-25 saliyê de, ji %7,9 ji wan jî di navbera 26-32 saliyê de hatine zewicandin. Li gorî van daneyan, ji nêvî zêdetirî mînakdayînan, ji 25 saliyê biçûktir hatine zewicandin.

TABLO 7: LÎ GORÎ BAJARAN TEMENÊ ZEWAÇÊ

TEMENE ZEWAÇÊ					
BAJAR	13-17	18-25	26-32	32-39	TÊHEV
MERSIN	31	42	7	2	82
STENBOL	38	52	7	1	98
RÎHA	31	49	7	0	87
TÊHEV	100	143	21	3	267

Li hemû bajaran temenê zewacê bêhtir di navbera 18-25 saliyê de tê xuyakirin. Hejmara jinên ku ji 18 saliyê biçûktir hatine zewicandin li Mêrsîn û Riha'yê wekhev e. Li Stenbolê ew hejmar zêdetir e. Zewaca di temenê dereng de li hersê bajaran jî pir kême.

TABLO 8: ŞIKLÊ ZEWAÇÊ

ŞIKLÊ ZEWAÇÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
XWEZGÎNÎTÎ	177	57,8	65,8
BÎ DAXWAZA XWE	65	21,2	24,2
NAYE ZANÎN	14	4,6	5,2
BERDEL	9	2,9	3,3
REVÎN	4	1,3	1,5
TÊHEV	269	87,9	100,0
WENDAHI	37	12,1	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Li gorî agahiyên tabloyê %69,1 bi şiklê xwezgîniyê, (%65,8) û bi berdêlî (%3,3) hatine zewicandin. Tenê ji mînakdayînen me %24,2'an diyarkirine ku ew bi daxwaza xwe hatine zewicandin.

TABLO 9: LÎ GORÎ BAJARAN ŞIKLÊ ZEWAÇÊ

ŞIKLÊ ZEWAÇÊ						
BAJAR	XWEZGÎNÎTÎ	BERDEL	BÎ DAXWAZA XWE	REVÎN	NAYE ZANÎN	TÊHEV
MERSIN	50	2	19	2	9	82
STENBOL	53	6	34	1	2	96
RÎHA	74	1	12	1	3	91
TÊHEV	177	9	65	4	14	269

Li Tirkîye'yê, bi taybetî jî li cihên çiyayî jin zêdetir bi awayekî xwezgîniyê têne zewicandin. Encamên vê xebatê jî vê rastiyê piştrast dikin. Hejmara ku diyarkirine ku ew bi daxwaza xwe û bi berdêlî hatine zewicandin li Stenbolê zêde ye.

TABLO 10: REWŞA PAŞİLİYÊ

AGAYA PAŞİLİYÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
PAŞIL NÎN E	266	86,9	94,0
PAŞIL	17	5,6	6,0
TÊHEV	283	92,5	100,0
WENDAHI	23	7,5	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Ji mînakdayînan %94,0'an diyarkirine ku ew ne paşil in, ji %6,0'an jî diyarkirine ku ew paşil in. Li gorî vê hejmara jinên ku diyarkirine ku ew paşil in, li gorî hejmara giştî hindik e lê paşilbûna jinê şiddeta li ser wê kêmtir nake.

TABLO 11: HEJMARA ZAROKAN

HEJMARA ZAROKAN	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
TUNE	55	18,0	18,0
1-2	118	38,6	38,6
3-4	103	33,7	33,7
5 +	30	9,8	9,8
TÊHEV	306	100,0	100,0

Ji minakdayînan %10,9'an bêkarî diyarkirine. Ji %18,0' diyarkirine ku zarokên wan nîn in. Ji %82,1'an jî diyarkirine ku herî kêr zarokeyî/e wan heye. Dema ku meriv berê xwe bide rastiya ku şiddeta li hemberî jinê bêhtir di hundirê malê de pêk tê, şahidiya zarokan ya li gel her cûre şiddetê jî rîskeke mezin e.

TABLO 12: REWŞA PERWERDAHIYÊ

REWŞA PERWERDAHIYÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
XWENDÎN Û NÎVÎSANDÎN NÎNE	52	17,0	17,4
XWENDÎN Û NÎVÎSANDÎN HEYE	21	6,9	7,0
DÎBÎSTANA SERETAYÎ	119	38,9	39,8
DÎBÎSTANA NAVENDÎ	35	11,4	11,7
LÎSE	47	15,4	15,7
ZANÎNGEH	25	8,2	8,4
TÊHEV	299	97,7	100,0
WENDAHI	7	2,3	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Weke ku di tabloyê de jî xuya ye, ji mînakdayînan %24,4 bi xwendin û nivîsandinê zanin û yên ku xwendin û nivîsandina wan tune ye jî (%17.4) ev in. Li gorî vê, ji jinên ku hevdîtîna pê re hatiye kirin çarîyekê jî wan beşdarî perwerdahiyeke gelebperî nebûne. Ji wan %39,8 dibistana seretayî, ji %11,7 jî dibistana navendî mezûn bûne. Ew jî nîşan dide ku rewşa perwerdahiya wan lawaz e. Ew jî dibe sedema jin pir nikaribin li kargehên ku pisporiyê dixwazin bixebitin. Li grî tabloyê jî jinên ku hevdîtîna pê re hatine kirin %8,4 jî zanîngehê mezûn bûna û ew jî nîşan dide ku asta perwerdahiye bo şiddetê ne pîvaneke.

TABLO 13: REWŞA XEBATÊ

REWŞA XEBATÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
NAXEBÎTE	239	78,1	81,6
DÎXEBÎTE	49	16,0	16,7
TEQEWUT	3	1,0	1,0
XWANDEKAR	2	0,7	0,7
TÊHEV	293	95,8	100,0
WENDAHI	13	4,2	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Li gorî tabloya jor ji %81,6'ên mînakdayîna naxebitîna, ji wan ji %1,0"ê diyarkirine ku ew teqawîtin, %0,7'a ji wan jî diyarkirine ku ew xwandeke in. Ji jinên ku hevdîtîna pê re hatiye kirin tenê ji %16,7'a diyarkirine ku ew dixebitin.

TABLO 14: REWŞA EWLAYÎ YA CÎVAKÎ

EWLAYÎ YA CÎVAKÎ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
NÎN E	121	39,5	41,3
HEYE- LÎ SER NAVÊ HÎNÊN DÎN	88	28,8	30,0
HEYE	84	27,5	28,7
TÊHEV	293	95,8	100,0
WENDAHI	13	4,2	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Faktorên weke rewşa aborî û ewlayî ya civakî yên ku bandorê li ser bikarhatina şiddetê tîkin in. Li gorî daneyên ku di encamê vê projeyê de hatine bidestxistin, hêzikî nivê jinan ne xwedî ewlayiyeke civakî ne (%41,3). Ji %30,0 jî wan jî li ser navê hin kesên din xwedî vê derfetê ne —ev kes bi piranî hevser an jî bav e— û nikarin bigihîjin xizmetên tenduristî. Li gorî daneyên tabloyê jî %70,0 jî wan di derheqê dahatûyê de bi fikar in û ji mafên teqewîtbûn û mafên civakî mehrûm dijin. Ji jinên ku hevdîtîna pê re hatine kirin %28,7 jî wan diyar dikin ku bi hewildanên xwe gihîştine ewlayiyên civakî.

TABLO 15: ÇAVKANIYA DAHATÊ

ÇAVKANIYA DAHATÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
BI PIŞTGIRIYA MALBATA XWE	123	40,2	42,9
BI DAHATÊN HEVSERÊ XWE	102	33,3	35,5
BI DAHATA XWE	42	13,7	14,6
BI PIŞTGIRIYÊN TAKEKESÎ	4	1,3	1,4
YÊN DÎN	16	5,2	5,6
TÊHEV	287	93,8	100,0
WENDAHI	19	6,2	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Li aliyê din ji jinan %82,3'yan diyar kirine ku ew naxebitin. (ji %0,7"ê vê rêjeyê ji xwanedvanan pêk tê) Li gor agahiyên tabloya jorîn ji %85,4'ê jinan mixtacî piştgiiriya hevser an jî piştgiiriyên takekesî ne û bi vî awayî debara xwe dikin. Ji nivê jinên ku hevdîtin pê re hatine kirin diyar kirine ku ew bi piştgiiriya malbatên xwe debara xwe dikin. Ji ber ku ji wan %89,1 zewicîne, hevûdin berdane, bi hevserên xwe re rûnan in lê dîsa jî encax dikarin bi piştgiiriya malbatî debara xwe bikin. Ji %82,3'ê jinan naxebitin û bi piştgiiriya malbatî debara xwe dikin û ew jî nîşan dide ku di warê aborî de rewşeke xerab bandorê li wan dike. Ji %14,6'ê mînakdayînê diyarkirine ku ew dixebitin. Li gorî vê, rêjeya xebatê ya jinê pir kême

Paşeroja Şiddetê ya Mînakdayînê

TABLO 16: REWŞA DESTPÊK û DEWAMKIRINA ŞÎDDETÊ

ŞÎDDETÎN BAŞLAMA VE DEVAM ETMESÎ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
JÎ DESTPÊKA ZEWACÊ WIR DE	126	41,2	53,4
JÎ ZAROKTIYÊ PÊ VE	13	4,2	5,5
DÎ NAVA 6 MEHÊN DAWÎ DE	10	3,3	4,2
DÎ NAVA SALEKE DAWÎ DE	19	6,2	8,1
DÎ NAVA 2-4 SALÊN DAWÎ DE	21	6,9	8,9
DÎ NAVA 5-6 SALEN DAWÎ DE	10	3,3	4,2
DÎ NAVA 7-10 SALEN DAWÎ DE	17	5,6	7,2
DÎ NAVA 11-15 SALEN DAWÎ DE	5	1,6	2,1
DÎ NAVA 16-25 SALEN DAWÎ DE	8	2,6	3,4
YÊN DÎN	7	2,3	3,0

TÊHEV	236	77,1	100,0
WENDAHI	70	22,9	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Ji kesên ku hevdîtin pê re hatiye kirin %77,1'ê wan diyar kirine ku ji roja ewil ku rastî şiddetê hatine vir ve şiddeta li ser wan didome. Têkildarî vê tabloyê rêjeye %22,9 wendahi heye. Li gorî analîzakirina ku ew rêje jî li ber çava hatiye girtin, ji kesên ku hevdîtin pê re hatiye kirin %53,4'an diyarkirine ku ji sala zewacê ya detpêkê vir ve şiddetê dibînin. Tevî ku para mezin ku vê gotinê dipejirînin zewicî ye, meriv dikare bibêje ku şiddet piranî bi zewacî destpê dike û didome. Rêjeya jinên ku diyarkirine ku di zaroktiya xwe de rastî şiddetê hatine jî dora %5,5'an e. Jinên ku vebijarka 'yên din' pejirandine jî dora (%3,3) ye.

TABLO 17: CÎHÊ KU ŞÎDDET HATIYE BİKARANÎN

CÎHÊ KU ŞÎDDET HATIYE BİKARANÎN	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
MAL	236	77,1	91,8
KARGEH	2	0,7	0,8
YÊN DÎN	16	5,2	6,2
MAL-YÊN DÎN	3	1,0	1,2
TÊHEV	257	84,0	100,0
WENDAHI	49	16,0	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Li gorî daneyên ku piştî hevdîtinan hatine berhev kirin ji % 91,8'ê şiddetê li malê bikartê. Diyar e ku cîhê ku şiddeta li ser jinê bêhtir bi kar tê hundirê malê ye û bo bikarhatina şiddetê pîrsgirêka 'cîhê taybet' nîn e. Şiddeta ku li malê bi kar tê bo raya giştî pir nayê ragihandin û hayîdarî bi vê nakeve. Hem dîtina şiddetê û hem jî ji piştgiiriyan mehrûm mayîn dibe sedema xirabûna psîkolojiya jinan. Tevî ku rêjeya jinên ku diyarkirine ku ew dixebitin jî, rîska ku li wir jî rastî şiddetê bîn heye.

TABLO 18: FAÎLÊ ŞÎDDETÊ

FAÎLÊ ŞÎDDETÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
HEVSER	147	48,0	56,8
HEVSER U MALBATA HEVSER	28	9,1	10,9
MALA HEVSER	17	5,6	6,5
MALBATA XWE	16	5,2	6,1
ZAROKN XWE	11	3,6	4,2
HEVSERE BERE	6	2,0	2,3

HEVSER Û MALBATA XWE	5	1,6	1,9
KESE KU PE RE DÎJÎ	3	1,0	1,2
HEVSER U ZAROKEN XWE	3	1,0	1,2
YEN DÎN	23	7,5	8,9
TÊHEV	259	84,6	100,0
WENDAHI	47	15,4	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Daneyên vê projeyê jî piştrast dikin ku failên şiddeta li ser jinan bi piranî mêr in. Jin bi gelemperî ji hevserên xwe (%56,8), hevserên xwe yên berê (%2,3), mêrê kup ê re dijîn (%1,2) şiddetê dibînin. Modela malbata kevneperest û nêzikahiya ku şiddet jî parçeyekî perwerdekirinê ye di sedema ku jin ji malbata xwe (%6,1) ji malbata hevserê xwe (%8,5) şiddetê bibîne. Şiddeta ku jin li malê duçarê dibe carina ji aliyê zarokên wê ve (%4,2) carina ji aliyê zarok û hevserê xwe bi hev re (%1,2) tê kirin. Xuya ye ku şahidiya zarokan a li gel şiddetê dibe sedema ku ew jî di pêşerojê de dibin failên şiddetê. Wekî din, tevî ku failên şiddeta li ser jinê hem malbata xwe û hem jî malbata hevserê xwe ne rêjeyeke zêde be jî (%1,9) ew dibe sedema bê parastin man û bê cesaretbûna jinan.

TABLO 19: CÛREYÊN ŞÎDDETÊ

CÛREYÊN ŞÎDDETÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
PSÎKOLOJÎK	94	30,7	36,7
FÎZÎKÎ U PSÎKOLOJÎK	57	18,6	22,3
PSÎKOLOJÎK U ABORÎ	34	11,1	13,3
PSÎKOLOJÎK Û ABORÎ	24	7,8	9,4
FÎZÎKÎ, PSÎKOLOJÎK, ABORÎ Û ZAYENDÎ	15	4,9	5,9
FÎZÎKÎ	9	2,9	3,5
ABORÎ	8	2,6	3,1
PSÎKOLOJÎK U ZAYENDÎ	6	2,0	2,3
FÎZÎKÎ, PSÎKOLOJÎK U ZAYENDÎ	5	1,6	2,0
YEN DÎN	4	1,3	1,6
TÊHEV	256	83,7	100,0
WENDAHI	50	16,3	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Ji jinên ku hevdîtîna pê re hatine kirin tenê %36,7'an diyarkirine ku ew duçarî şiddeta psîkolojîk tî. Rêjeya yê ku diyarkirine ku ew rastî şiddeta fîzîkî tî, %3,5; rêjiya yê ku duçarî şiddeta aborî tî, %3,1 e. Ji nêvî zêdetir î van jinan rastî gelek şiklên şiddetê tî.

TABLO 20: PÎRSGÎRÊKA GEFAN

GEFÊN LI GEL SERLÊDER	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
TALÛKEYA GEFAN NÎN E	202	66,0	78,3
GEFÊN ABORÎ	18	5,9	7,0
GEFÊN DÎ DERBARÊ MAFÊ JÎYANÎ DE	23	7,5	8,9
GEFÊN BO ZAROKAN	7	2,3	2,7
GEFÊN BO XÎZMÊN JÎNAN	3	1,0	1,2
GEFÊN FÎZÎKÎ	2	0,7	0,8
GEFÊN BU MAFÊ JÎYAN Û ZAROKAN DE	2	0,7	0,8
GEFÊN BO ABORÎ Û MAFÊ JÎYANÊ	1	0,3	0,4
TÊHEV	258	84,3	100,0
WENDAHI	48	15,7	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Ji %78,3'ê jinên ku rastî şiddetê tî diyarkirine ku ew rewş bo jiyana wan nevirivîye talûkeyekê. Ji %7,0 aborî, %8,9 bo mafê jiyani, %2,7 zarokên wan, %1,1 bi gefên bo xizmên re rûbirû mane.

TABLO 21: ŞAHIDIYA ZAROKAN A LI GEL ŞÎDDETÊ

ŞAHIDIYA ZAROKAN A LI GEL ŞÎDDETÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
BELÊ	127	41,5	65,8
NA	66	21,6	34,2
TÊHEV	193	63,1	100,0
WENDAHI	113	36,9	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Ji berk u rewşa 4 jinên ji 310 jinênku hevdîtîna pê re hatiye kirin diyarkirine ku ew rastî şiddetê nehatine, beşdarî îstatîstîkan nehatine kirin. Li gorî vê ji 310 jinan, 98,7'ê wan diyarkirine ku rastî şiddetê hatine. Dîsa wan diyarkirine ku ew bûyerên şiddetê ji %91,8'ê wan li malê, ji %38,6'ê li ber çavên zarokan pêk hatiye. Bo vê tabloyê daneyekê bi kasî %36,9 wenda ye û nabe ku meriv bi gelemperî texmînekê bike. Li gorî hevdîtînan rêjeya zarokên ku şahidiya şiddetê dikin ji %65,8 e.

TABLO 22: REWŞA ŞÎDDETA LI SER ZAROKAN

ŞÎDDETA LI HEMBERÎ ZAROKAN	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
TUNE	132	43,1	68,4
HEYE	61	19,9	31,6

TÊHEV	193	63,1	100,0
WENDAHI	113	36,9	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Rastiya ku şiddeta li ser jinê şiddeteke di hundirê malê de ye, bi bikarhatina şiddeta ya ji aliyê maliyan ve jî careke din hatiye piştrastkirin. Rêjeya bikarhatina şiddeta li ser zarokan li hersê bajaran bi qasî %31,6 hatiye çavdêrbûn. Li gorî agahiyên di encama hevdiînan de, zs %68,4'ê zarokan di hundirê malê de rastî rêbazeke şiddetê tên. Ji ber ku ew proje raste rast ne projeyeke lêkolînkirina li qadan e, hevdiîtin di derbarê cûreyên şiddetê û nêzikahiya maliyan a di derheqê şiddetê de nehatiye girtin.

Paşeroja Mînakdayînan a bi Mekanîzmayên Piştevanîyê re

TABLO 23: REWŞA JINAN A SERLÊDANA LI GEL SAZIYÊN FERMÎ YA PÎŞTÎ PÊKHATÎNA ŞIDDETÊ

SERLÊDAN KIRIN/REWŞA NEKIRINÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
SERLÊDAN NEKIRIYE	205	67,0	79,8
SERLÊDAN KIRIYE	52	17,0	20,2
TÊHEV	261	84,0	100
WENDAHI	49	16,0	
TEHEVA GELEMPERÎ	310	100,0	

Ji jinên ku rastî şiddetê hatine %79,8'ên wan piştî duçaribûna şiddetê tu serlêdan bo saziyên fermî nekirine û tu piştgirî negirtine. Rêjeya jinên ku diyarkirine ku wan piştî şiddetê serlêdan bo saziyekefermî kirine %20,2 e. Rêjeya jinên ku tu agahî jê nehatine girtin jî %16.0 e.

TABLO 24: MEKANÎZMAYÊN KU JINAN SERLÊDAN KIRINE

CÎHÊN SERLEDANÊ	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
SERLEDAN NEKIRIYE	205	67,0	79,8
EWLEKARÎ	17	5,6	6,6
MEKANİZMAYEN TENDURÎSTIYE	8	2,6	3,1
MEQAMEN EDLÎ	4	1,3	1,6
KEYATÎ	3	1,0	1,2

YEN DÎN	34	6,5	7,8
TÊHEV	257	84,0	100,0
WENDAHI	49	16,0	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Li gorî agahiyên tabloya jorîn, ji 257 jinên ku bersiv jê hatine stendin % 79,8'an diyarkirine ku heyanî destpêkirina vê projeyê tu serlêdan bo saziyekê nekirine. Ji van 208 jinan cara yekem di çarçoveya projeyekê de piştgirî stendine û bo hir saziyan hatine verêkirin. Ji %6 jinên ku diyarkirine ku beriya vê piştgirî ji hin saziyan stendine serî li ewlekariyê dane, ji %3,1'ê serî li nevendên denduristiyê dane.

TABLO 25: CÛREYÊ PÎŞTGIRIYA KU TÊ DAXWAZKIRÎN

CÛREYÊ PÎŞTGIRIYA KU TÊ DAXWAZKIRÎN	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
PSÎKOLOJİK	184	60,1	62,0
HÎQUQÎ	31	10,1	10,4
PSÎKOLOJİK U HÎQUQÎ	16	5,2	5,4
PSÎKOLOJİK, HÎQUQÎ Û ÎSTÎHDAM	9	2,9	3,0
ÎSTÎHDAM	8	2,6	2,7
PSÎKOLOJİK Û ÎSTÎHDAM	8	2,6	2,7
PÎŞTGIRIYA HÎQUQÎ Û CÎVAKÎ	6	2,0	2,0
PSÎKOLOJİK Û BÎCÎHBUN	5	1,6	1,7
BÎCÎHBUN	4	1,3	1,3
ALÎKARIYA CÎVAKÎ	4	1,3	1,3
ALÎKARIYA PSÎKOLOJİK, HÎQUQÎ, CÎVAKÎ	3	1,0	1,0
PSÎKOLOJİK – BO XWE U ZAROKEN XWE	3	1,0	1,0
PSÎKOLOJİK U TIBBÎ	3	1,0	1,0
PÎŞTGIRIYA ÎSTÎHDAM Û CÎVAKÎ	3	1,0	1,0
YEN DÎN	10	3,3	3,4
TÊHEV	297	97,1	100,0
WENDAHI	9	2,9	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Ji jinên ku hevdiîtin pê re hatine kirin %97,1'an, ji hersê saziyên ku piştevaniya projeye kirine, bo xwe, bo zarokên xwe daxwaza piştgiya psîkolojîk, hiqûqî, istihdamî, bicîhbûn, piştgiya civakî an jî çendek ji vanan kirine. Piştgiya ku jinên mexdûreyên şiddete herî zêde daxwaz kirine bi rêjeya

%62,1'ê piştgiiriya psikolojîk e. Wekî din jî daxwaza piştgiiriya hiqûqî, alîkariya cîvakî, îstîhdam, bicîhbûn an jî tîbbî jî bi piranî hatiye kirin. Ji mînakdayînan yê ku xwestine ku di navbera wan û kesên ku şiddet li wan kirine de bo lihevanîne cîh bigirin jî di bin vebijêrka 'yên din' de hatine nîşandayîn.

TABLO 26: CÛREYA PÎŞTGÎRÎYA KU HATE DAYÎN

CÛREYA PÎŞTGÎRÎYA KU HATE DAYÎN	GURAYÎ	RÊJE	RÊJEYA MEQBÛL
PÎŞTGÎRÎYA PSÎKOLOJÎK	137	44,8	45,5
VERÊKÎRÎNA PSÎKOLOJÎK	40	13,1	13,3
PÎŞTGÎRÎYA HIQÛQÎ	15	4,9	5,0
VERÊKÎRÎNA HIQÛQÎ	10	3,3	3,3
PÎŞTGÎRÎYA PSÎKOLOJÎK Û VERÊKÎRÎN	9	2,9	3,0
PÎŞTGÎRÎYA HIQÛQÎ Û PSÎKOLOJÎK	9	2,9	3,0
SERLEDER NEHAT HEVDÎTÎNE	8	2,6	2,7
VEREKERÎNA BA SAZÎYÎN ALÎKARIYA CÎVAKÎ	7	2,3	2,3
PÎŞTGÎRÎYA ÎSTÎHDAME	7	2,3	2,3
PÎŞTGÎRÎYA PSÎKOLOJÎK O VERÊKÎRÎNA ŞONÎM	6	2,0	2,0
PÎŞTGÎRÎYA PSÎKOLOJÎK U VERÊKÎRÎNA HÎQUQÎ	5	1,6	1,7
PÎŞTGÎRÎYA MADDÎ	4	1,3	1,3
PÎŞTGÎRÎYA PSÎKOLOJÎK Û MADDÎ	4	1,3	1,3
VERÊKÎRÎNA PSÎKOLOJÎK U PÎŞTGÎRÎYA MADDÎ	3	1,0	1,0
VEREKÎRÎNA ŞONÎM	3	1,0	1,0
YEN DÎN	34	11,1	11,3
TÊHEV	301	98,4	100,0
WENDAHI	5	1,6	
TEHEVA GELEMPERÎ	306	100,0	

Di 6. meha projeye pê ve li Mêrsîn, Riha û Stenbolê jinên ku hevdiîtin pere hatine kirin bo %45,5'ên wan tene piştgiiriya psikolojîk, bo %13,3'ê wan verêkirina psikolojîk hatiye kirin. Rêjeya jinên ku piştgiiriya hiqûqî û verêkirina hiqûqî bo wan hatiye kirin di rêzê de wiha ye: %5,0, %3,3. Ji jinan %2,3 re karek hatiye peyda kirin. Ji aliyê weqfê ve jî %1,3'an re piştgiiriya maddî hatiye kirin. Wekî din jî bo pareke mezin ya jinan piştgiiriya psikolojîk, piştgiiriya hiqûqî û verêkirin; verêkirina ŞÛNîm, piştgiiriya maddî, verêkirina saziyên cîvakî yê alîkariyê hatiye kirin. Bêyî piştgiiriya psikolojîk piştgiiriya tîbbî û verêkirin, piştgiiriya hiqûqî û verêkirin, verêkirina bo saziyên alîkariyê yê cîvakî hatiye kirin. Ji %11,3'ê yê van di bin vebijêrka 'Yên din' de hatine nîşandayîn.

2. BEŞ: NÎRXANDIN

Di çarçoveya projeyê de, li sê bajaran bi daneyên ji formên jinên mexdûrê tundiye hatine girtin hin agahiyên li ber çav hatin peyda kirin. Her çiqas di mijara tundiya li hemberî jinê de gelek minakên ku rewşa heyî piştast dîkin yê dewlemend nebe jî, hin agahiyên ewle hatine bidestxistin. Dîsa her çiqas armanca projeyê ya esasî lêkolîna di qadê de û pêkanîna alanîzê nebe jî, proje bi xwe û encamên wê yê derketine holê, di mijara tundiya li ser jinan de hem jî bo saziyên civaka sîvil hem jî bo rêveberiyên heremî encamên baş derxistine holê.

Di çarçoveya projeyê de derket holê ku boneya parastina ji tundiye pêdiviya jinan bi piştgiiriya saziyan heye. Li gorî vê jî bo pêvajoya pêşxistina stratejî û çareseriyê pêwîstî bi tevkariya aliyên politîk û zagonbazan ya bi saziyên cîvakî re heye.

Li gorî encamên xebatê, li sê bajaran jin herî zêde di nava malê de rastî tundiye tên. Jin herî zêde ji zîlamên herî nêz wan, yanî piranî rastî tundiya hevjinên xwe ya fîzîkî, psîkolojîk an jî tundiya zayendî dibînin. Piraniya jinan di temenê zarokatiyê de zewicîne (%37,5) û piraniya wan jî di salên destpêkê yê zewacê de rastî tundiye tên (%53,4). Tundî wekî çande kî jî nivşên berê derbasî nivşên nû dibe û mixabin herî zêde jî jin û zarok dibin maxdûrê vê yekî. Jinên ku bi daxwaza malbatê (%65,8) an jî bi dilê xwe di temenê biçûk de dizewicin (24,2) piranî hêj hevserên xwe nasnekirî dizewicin. Herî zêde jin şikl çî be bila bibe jî bo ku xwe ji pêkutiyên malbatê rizgar bikin, dizewicin. Lê navenga ku diguhere kiryar, cure û zêdebûna tundiye bandor dike.

Jin herî zêde diyar dîkin ku rastî tundiya psîkolojîk tên. Ancax tundiya psîkolojîk ne bi tenê serê xwe ye. Piranî wekî cureyên fîzîkî, zayendî û aboriyê pêk tê. Di encama lêkolînan de derketiye holê ku rewşa perwerdehî, aborî û ewlehiya cîvakî raste rast tu tesîrê li ser bikaranîna tundiye nake. Li gorî vê xebatê, asta perwerdehiya jiyanan kême (%75,9), karê wan tune (%81,6) û tu ewlehiya wan ya cîvakî tune (%41,3). Ancax, jinên ku perwerde dîtine, xwedî kar û ewlehiya cîvakî jî rastî tundiye tên. Ev jî dide nîşandan ku ev sedem jî bo vê têrê nakin. Tê fikirîn ku zêdetirê rewşa perwerdehî, aborî û psîkolojîk ya kiryarên tundiye di vê mijarê de eleqedar e. Xebatên hatine kirin mixabin, boneya ku piranî li ser mexdûran tê meşandin, derbarê kiryanan de tu daneyan nadin me.

Jiber ku piranî tundî di nava malê de tê dîtin, zarok jî dibin şahidê wê (%65,8) û ew jî rastî tundiye tên (%31,6). Şahidiya zarokan ya tundiye, rê li ber vedike ku zarok jî meylê tundiye bikin û tundiye bikarbin. Li gel vê ev şahidiya zarokan ya tundiya nava malbatê ku di dema civakbûnan wan de rû dide, tundiye dike parçeyek jiyanan wan û wekî amurekî perwerdehiyê jî aliyê wan ve tê dîtin. Her çiqad di çarçoveya vê xebatê de nehatibe lêkolînkirin jî, di encama gelek lêkolînan de derketiye holê ku jinên rastî tundiye hatine, li hemberî zarokên xwe jî tundiye bikar tînin.

%79,8 jinên rastî tundiye hatine diyar kirine ku piştî tundiye wan tu care serî tu rêxistinane nedane.

Hima bêje hemû jinên ku me pê re hevdiîtin kiriye derbarê têkoşîna saziyên sîvil ya li hemberî tundiya li dijî jinê xwedî agahî nînin. Hatiye dîtin ku boneya ku tundî di nava malê de tê dîtin, jin çîroka xwe jî tu kesî re venabêjin. Ji ber ku di nava malê de rêya diyalogên demokratîk tune ye û derva jî jin nikarin tevli jiyanan civakê bibin, mijara tundiye li nava malê asê dihêle.

Jinên ku rastî tundiya di nava malê de tên nikarin bi serê xwe li hemberî vê têkoşînê bidin û xwe rizgar bikin. Ji ber vê jî em nikarin derbarê vê tundiya li nava malê de agahî bigirin.

Ji ber ku her tim jin rastî tundiye tèn, bêhêvî dibin, nizanin wê serî li ku bidin, rewşa malbatên kevnepî û girtî û tevlibûna jiyanê cîvakî, di vê mijarê de her tim tenê dimînin. Fikra tundî meseleyekî navmalbatîyê di nava jinan de gelek zêde ye. Jinên ku tu hêviya wan ji pêşerojê tune ye û ji ber pêşeroja zarokên xwe di nava fikarê de ne, hevjinê xwe yê ku tundiye li wê dike li gel hemû tundiya wî jî, hevserê xwe diparêze. Dîsa, boneya ku tundî ji aliyê cîvakê ve jî tê qebûlîkirin û çîrokên tundiye yên dayîk û xwesiya wê jî hene, li şûna piştevaniyê jin; hem ji aliyê jinan û hem jî ji aliyê zilaman ve tenê tene hiştin. Ev jî hêza têkoşîna jinan ya li hemberî tundiye qels dike.

Ji 310 jinên ku me pê re hevdîtin pêkaniye 306 jinan diyar kirine ku ew rastî tundiye hatine. Ji van jinên rastî tundiye hatine tenê %20,2 jinan serî li saziyan dane. Ev raje ji ber ku jin di nava jiyanek teng de dijîn, nikarin xwe bigihînin mekanîzmayên piştgiiriyê, nezani, bêhêvîti û tirsê, ev qas kême. Serlêdan û giliyên jiyanan yên ji ber tundiye bo dîtina tundiye û encamkirina tramvayên kesî xwedî giringiyê ye.

Ji ber vê jî pîrsgirêkên derûnî û fizîkî yên jinên ku nikarin piştgiiriyê bigirin û di nava malê de asê dimînin, zêde dibin û di nava demek gelek dirêj de ancax dikarin rehabîlîte bibin. Xeyidin, karnekirina nava malê û çuyîna mala malbata xwe ya jinên ku rastî tundiye tèn, pêşî li ber tundiye nagire, lê ji bo demekê wê taloq dike. Wekî hatiye gotin, tîrsa jinana ya pêşerojê, zarok û tunebûna ewlehiya cîvakî van rêyên protestoyê ji holê radike û bê tesîr dike. Dema ku jinan ji ber ewlehiya canê xwe û zarokên xwe ketin nava tirsê û nikarin bi tenê serê xwe têkoşin bidin, bi hêsanî serî li saziyan didin.

Herî zêde jin, ji ber bendewariyên psîkolojîk (%62,0) serî li saziyan dane. Di rêza duyemîn de jî ji bo piştgiiriya hiqûqî (%10,4) serlêdan tèn kirin. Gelek caran tê dîtin ku jin çend cure alîkariyan bi hev re jî dixwazin. Daxwazên piştgiiriyê yên wekî, starbûn, tenduristî, hiqûqî, madî û cîvakî li gel piştgiiriya psîkolojîk tê xwestin. Di çarçoveya projeyê de %45,5 jinên ku serî li her sê saziyan dane, tenê piştgiiriya psîkolojîk xwestine. Piraniya jinên ji bilî vê ligel alîkariya psîkolojîk, alîkariyên wekî, arastekirin, piştgiiriya hiqûqî, alîkariya cîvakî, îstîhdam û alîkariya madî daxwaz kirine.

ENCAM

Bi vê projeyê hatiye xwestin ku jin ji mafên xwe yên cîvakî, aborî û yasayî bîr haydarkirin, bikaribin ku piştî tundiye xwe bigihînin mekanîzmayên piştgiiriyê yên heremî û di pêvajoya çareserîkirina pîrsgirêkên piştî tundiye rû didin de ji wan re piştgiirî bê dayîn û encam bîr diyarkirin.

Li Stenbol, Mîrsîn û Rihayê ku wekî qada xebatê hatiye diyarkirin, bi 320 jinan re bi rû bi rû hevdîtin hatin pêkanîn. Di encama hevdîtinan bi jinan re yên di civînên taxan, semîner, serlêdanên malan û çalakîyan de derket holê ku bi giştî jin nizanin wê çawa serî li mekanîzmayên piştgiiriyê bidin. Ji sedî 99 jin ji Baroyan (Navenda Mafê Jinan ya Baroyan), ŞONÎM'a girêdayî Midûriyeta Polîtîkayên Malbatî û Cîvakî ku dikarin bi hêsanî xwe bigihîninê, haydar nînin. Rêxistinên civaka sîvil an jî, rêxistinên civaka sîvil yên bi taybet li ser jin û zarokan xebat didin meşandin jî heman çarenûsê parve dikin. Di qada ku proje le hatiye pêkanîn de tu tîkiliya jinan bi qada cemaweriyê re tune ye. Sedama vê dibe ku asêbûna jiyanan ya “Qadên taybet” ên bixwe bibe; lê ya herî girîng danasîna van saziyan ya bi xwe ye. Di çarçoveya vê projeyê de nêzî du hezar jin ji van mekanîzmayên piştgiiriye yên heremî hatine agahdarkirin û çewaniya xizmetgirtina ji van saziyan û xizmetan ji wan re hatiye vegotin.

Hinek civînên di çarçoveya projeyê de hatine girtin, di navedên qursên ku jin piranî diçin (HEM, ÇATOM, ASPÎM) û di hin rêxistinên civaka sîvil yên bi heman qadê dixebitin de hatine girtin. Hatiye dîtin ku jin di van navendên ji bo piştgiiriye bidin jin û malbatê xebatan dimeşînin de, nikarin xwe bigihînin hin agahiyan pêwîst. Kêmasiyek mezin e ku jin nikarin di qursên pişeyî an jî di warê mafê mirovan de dema rastî pîrsgirêkê hatin, li van navendan agahiyê bigirin. Ev jî dide nîşandan ku plana netewî ya çalakîyê ku hikûmetê ji bo têkoşîna li hemberî tundiya li dijî jinan û ji holê rakirina newekheviya zayendiya cîvakî derxistiye, ji aliyê sazîyên cemaweriyê ve tam nehatiye fêmkirin. Di me agahdarkirina derbarê xebatên projeyê de tîkiliyên pêwîst nehatine pêkanîn. Rayedarên van saziyan zehmetî dane nîşandan.

Tê xwestin ku di plana çalakîya netewî ku ji bo têkoşîna li hemberî tundiya li dijî jin û zarokan hatiye çêkirin de sazîyên cemaweriyê bi sazîyên civaka sîvil yên di warê jin û zarokan de dixebitin re xebatê bimeşînin. Lê tê dîtin ku di qada pêkanînê de ev sazî tevkarîyê nakin. Ancax ji bo plana çalakîya netewî baş bê pêkanîn pêwîstî bi tevkarîya zanîngeh û koordînasyona sazîyên ku di warê parastina mafan de xebat dimeşînin pêkane.

Piranî jin di nava malê de rastî tundiye tèn. Boneya ku di nava malê de pêk tê, nayê ber çavan û di qada taybet te asê dimîne. Gelek sedemên vê hene. Gelek caran jin ji bo parastina hevjinê xwe vê yekê bi lêv nake û ditirse qala vê bike. Sedemeke din ya dernetina holê a tundiye jî qebûlîkirina tundiye ya çandiye. Lewra tundî wekî amurekî perwerdehiyê hêj di zarokatîyê de tê hînkirin, jin ve tundiye di zarokatîya xwe de ji bavê xwe, piştî zawacê jî ji hevjinê xwe dibîne. Loman ne pêkane ku derbare tundiya ku rewşa tê dîtin de bê axivîn. Sedemek jî qutbûna jinan ya ji perwerdehiyê ye. Eger zarok hebin ancax jin dikarin bibin parçeyekî jiyanê cîvakî. Ji bo jinên ku nikarin ji malê derkevin, rizgarbûna ji pîrsgirêkan û peydakirina rêyên çareserîye gelek zehmet e. Di pêvajoyek wiha ya tenêti de rizgarbûna ji vê hêz û motîvasiyonekî gelek zêde dixwaze. Piştgiiriya sazîyên li ser pîrsgirêkên jinan xebatê dikin ji bo hêzdayîna jinan gelek girîng e. Xebatên li qadê hatine meşandin jî didin nîşandan ku ji bo kêmkirina tesîrên tundiye yên li ser jinê û bo pêkanîna hijmendiya di warê mafan de piştgiiriya van saziyan û tîkiliyên wan yên bi jinan re gelek girîng e.

Her wiha hatiye dîtin ku mijara tundiya li ser jinan ku wekî meseleyekî li nav malê tê dîtin, pirsgrîrêkekî civakî ye. Dema ku jinan zanîn ew ne tenê ne ji bo daxwazkirina mafên xwe wêrekî tevdigerin.

Di çarçoveya vê projeyê de, ji 320 jinên li Stenbol, Mêrsîn û Rihayê hatine saziyê civaka sîvîl re piştigiriya psîkolojîk û hiqûqî hatiye dayîn. Ji van jinan hinek ji ji bo piştigiriya hiqûqî û tenduristiyê bigirin ji mekanîzmayên heremî re hatine arastekirin. Piraniya jinên ku hatine saziyan piştigiriya psîkolojîk daxwaz kirine. Jin ji ber sedemên civakî û çandî nikarin têrê xizmeta psîkolojîk bigirin. Li Tirkîyeyê di nexweşxaneyên dewletê de ji bo hemû kesî girtina piştigiriya psîkolojîk gelek zehmet e. Li aliyê din girtina vê xizmetê ya taybet ji gelek buhaye. Lê ji bo nîqaşkirina pirsgrîrêkan û şewirmendiyê, piştigiriya psîkolojîk û tenduristiyê ya ji jinan re gelek pêwîst e. Bi taybet li Rihaye di psikologê taybet te dermanbûn gelek zehmet e. Astengiyên brokratîk, bendewariyên civakî-çandî û kêmasiya aboriye jinan tenê dihêle û wan bi pirsgrîrekan re rû bi rû dihele.

Di qursên cemawerî rêveberiyên heremî de hatine vekirin û xebatên ji bo pişeyê di vî warî de kismek daxwazan pêk tîne. Jin dikarin biçin navendên nêzî malên xwe lê nikarin bi rêkû pêk biçin bîr. Piranî ferdên malbatê—bav, bira, hevjin û xesû—destûr nadin jin derkevin derva. Ji ber vê jî hin xebatên projeyê di malan de hatine pêk anîn. Ji bo jin bikaribin xwe bigihînin mekanîzmayên piştigiriyê divê malbat bîr agahdarkirin.

Ji bo jinên rastî tundiya hatine, di çarçoveya “qanûna hejmar 6284 ya Parastina Malbatê û Peşîlêgirtina Tundiya Li Hemberî Jinan” de girêdayî Wezareta Malbat û Polîtîkayên Civakî de di sala 2012'an de li 14 bajarên pîlot Navendên Pêşîlêgirtin û Şopandine (ŞONÎM) hatin avakirin. Di nava du salên dawî de ji hatiye plankirin ku li tevahiya bajarên Tirkîyeyê ev navend bîr vekirin. Tê xwestin ku ŞONÎM bi pergala yek derî (Di çarçoveya vê pergalê de hemû pirsgrîrêk li cihekî tîr çareserkerin) bixebite, wekî ku hatibû xwestin nexebitî. Hejmara ŞONÎM'an ji her wiha nehatiye zêdekirin. Li Stenbol, Mêrsîn û Rihayê ŞONÎM'ek hene. Di ŞONÎM'ê pîlot de hatibû plankirin ku ji jinan re piştigiriya psîkolojîk bê dayîn lê ev xizmet nehatiye dayîn. Tunebûna personel û kêmasiyên organîzasyonê sazî bîr feyde hiştiye. Bi vî awayayî ji bo van sê bajarên; jinan nekariye xwe bigihînin van saziyan.

Bi vê projeyê li sê bajarên ji jinan re li gel piştigiriya psîkolojîk, xizmeta hiqûqî jî hatiye dayîn. Parêzerên ku dildarî tevli projeyê bûne, ji jinên mexdûrê tundiya re, derbarê mafan, pêvajoya yasayî, mekanîzmayên piştigiriyê û muameleyan de agahî dan. Jinên bûne mexdûrê tundiya piştî rê û rêbazên yasayî hîn bûn wêrekiya wan zêde bû. Lewra pêdiviya jinan di vê pêvajoyê de bi van agahiyan heye.

Ji bo agahdarkirina jinan ya ji pêvajoyên yasayî Komîsyonên Mafê Jinan ê Baroyan yê li bajarên gelek fonksiyonelin. Ev komîsyon ji sala 1995 vir ve, li Rihayê ji 2011 vir ve û li Mêrsînê jî ji 2014 vir ve xebatên xwe dimeşînin. Ev piştigiriya hiqûqî ji bo jinên dibin mexdûrê tundiya û tîkoşîna li hemberî tundiya gelek hêz didin wan.

Di çarçoveya projeyê de jin arasteyî baroyan hatine kirin. Ev yêk bîr pirsgrîrêk pek hatiye. Lê carnan jinan boneya ku tîre ew ne parastine, ji hin parêzeran gazinc bûne. Piştî destpêk pêvajoya yasayî jinên ku tu çavkaniyên wan yê aborî tunene di warê lêçoyînen dadgehe de zehmetî kişandine. Boneya vê jî gelek garan encamên dihatin xwestin nehatin bidestxisti. Ji ber pêvajoya dirêj ya

darizandinê jî jinan zehmetî kişandine. Jinên ku di warê civakî û aborî de xwedî dezavantajekî ne dema di rêyên darizandinê de rastî van pirsgrîrêkan tîr hêviya wan dişkê û dixitimin. Pêwîste ku jin di hemû qadên jiyane de xwedî piştigiriyekê bîr.

Koordînasyona di navbera saziyan de wê kêmasiyên brokratîk daxê asta herî jêr. Jinên ku wekaleta zarokên wê li cem bav ji bo ku bikare zarokên xwe bibîne divê serî li dadgehê bide. Di vê rewşê de ji bo bikare doz veke pêşiyê ji wê pereyê dadgehê û psikolog tîr xwestin. Ev pêkanîna ku li ne gorî jinan e jiyana jinan tîxe nava zehmetiyê.

Jinên ku biryar didin hevjinên xwe berdin, di pêvajoyên hevberdanê an jî jiyane de rastî pirsgrîrêkan aborî tîr. Di vê pêvajoyê de zagonên ku wê pirsgrîrêkê çareser dikin tune. Ji ber ku aliyê darazî de ev zagon tune, jin nikarin mehra xwe xerabikin û neçar dimînin ku beyî mehr bi yekî re bi zewcin. Jinên ku wiha neçar dimînin mecbûrî gelek caran zarokên xwe jî li cem bavê wan dihêlin.

Mehaniyên piştî hevberdanê ji jinan re tîr dayîn ji jî derdê wan re nabe çare û tîrê nake. Her çiqas ev piştigiriya tîr dayîn tenê tîra pêdiviya bike jî, zêdetirê jinan neçar dihêle. Aliyê din ev piştigirî ji jî bo demekê tîr dayîn. Ev dem jî li gorî rewşa jinan ya resen nayê diyarkirin. Ji ber ku dema jî jinan re tîr dayîn gelek kême, jin nikarin di nava wê demê de ji xwe re kar peyda bikin an jî hînê pişeyekî bibin. Her wiha ji ber zarokên wê yê biçuk jî jin nikarin bi rehetî tevbigerin û jiyana xwe bidomînin. Ji ber ku kreş û malên meyzekirina zaroka di zagonê de wekî mafekî civakî nehatiye diyarkirin ev jî bo jinan dibe kulfetekî din ê abarîyê.

Jinên ku gelek caran neçar dimînin tercihekî bikin, mixabin nikarin tena serê xwe bi hemû pirsgrîrêkan re tîkoşîr bîr. Eger hevjinê xwe berda be, guhertina nasnameyê bigre heta kirêkirina malê, siud wergirtina ji xizmetên şaredariyê heta muameleyên abonetiye gelek zehmetiyan dikişînin. Jinên ku tîrê perwerde nedîtine nikarin tevli jiyana civakî bibin û rastî gelek pirsgrîrêkan tîr.

Ji bo ku jin bikarin van pêvajoyan bi rehetî derbas bikin, stargehên jinan wekî îmkanekekî li holê ne. Lê ji ber ku li Tirkîyeyê “Rewşa Jinê” tam ne diyare pirsgrîrêk tam nayên çareserkerin. Zarokên kur yê ji 12 saliyê mezin jî dayikan digirin. Ev jî piştî hevberdanê carekedin malbatê perçe dikin. Kêmasiyên stargehên jinan, kelebalixbûn û bêderfetiye din pirsgrîrêkan din ên van stargeha in. Ji ber van pirsgrîrêkan stargehên jiyana tîrê nakin.

Jinên ku derfata wan ya xebatê tune ye û tîrê perwerdehî nedîtine di van pêvajoyan de nikarin ji xwe re rêyekî vekin. Tenê tîr û bêçaretî, wan mecbûr dihêle ku di nava tundiya de jiyana xwe bidomînin. Ji ber ku zagonên dewleta civakî û yê derbarê jinan de tunene tundiya li ser jinan her roj diçe zêde dibe û tîkoşîna li hemberî tundiya jî qels dike. Polîtîkayên heyî bi veşartin û parastina jinan hewl didin tundiya jî holê rakin. Ev pêkanîr jî azadiya jinan jî holê radikin û rê li ber tundiyekekî nû vedikin. Lê divê tundi wekî pirsgrîrêkekî civakî û çandî bîr qebûlkin û jî mexdûr ber bi kiryar ve bîr çareserkerin. Tenê parastina mexdûra tundiya tîrê nake. Divê ji bo pirsgrîrêk baş bîr çareserkerin, kiryar jî bîr perwerdekirin û jî wî re be gotin ku tundi li diji mafê mirovan e. Li gel vê divê zagonên tîrê jî hebîr. Di tîkoşîna li hemberî tundiya li ser jinan û newekheviya zayendiya civakî de peywira herî sereke ya dewletê ye. Xebata koordîne ya zagonçêker, polîtîka diyarker û pêkanînera berpîsariya dewleta civakiye. Ji bo ku plana çalakiya netewî ku li gor hiqûqa netewî û peymanên navnetewî hatiye diyarkirin û parastina statuya jinan jî di hewîna baş birêve biçe, lazime hemû kêmasî jî holê bîr rakirin. Pêwîste ku saziyên ji bo tîkoşîna li hemberî tundiya li ser jinê hatine ava

kirin, yên wekî ŞONÎM'ê bi rêxistinên civaka sîvil re di nava tîkiliyê de bixebitin. Nêrîna xelet yên saziyên cemaweriyê ya ji rêxistinên civakî û rêveberiyên heremî re hêza tîkoşînê kêmtir dike û vê hêzê dişkêne. Pêwîste ku saziyên navborî ji bo hêzdayîna rêxistinên civaka sîvil û rêveberiyên heremî xebatan bike. Wiha dê aliyên civakî û etîk yên xebatê xurtir bibe. Lewra rêveberiyên heremî baştir dikarin xwe bigihînin mirov û koman. Di vê çarçoveyê de divê rêveberiyên heremî ji bibin xwedî hişmendiyeke ji bo zarok û jinan. Di şaredariyê de pêwîste planên stratejîk li gorî wekheviya zayendiya civakî bîn çêkin, cudakariya pozîtîf bî bikaranîn û butçe ji li gor zayendiya civakî bî diyarkirin. Wiha be de pîrsgirêka jinan baş bî fêmkirin ku; ev pîrsgirêk ne meseleyekî navmalbatîye, pîrsgirêkekî civakîye.

Di çarçoveya vê projeyê de civîn, perwerdehiyên zêdekirina kapasîteyê, serdanên malan, atolye û çalakî hatin pêkanîn. Ev xebat li sê bajarên hatin meşandin. Bi saya van xebatan li van bajarên, saziyên civaka sîvil yên li ser jin û zarokan xebat didin meşandin tecrûbe parvekirin û hevdu ji nêz ve nas kirin. Di çalakîyên wekî 8'ê Adarê de bi hev re xebat meşandin. Diyalog û nîqaşan van saziyan yên bi hev re kapasîteya wan ya çavkaniya mirovan gelek zêde kir. Di xebatên projeyê de armanc ew ku hemû saziyên civaka sîvil tevli bibin, lê zêdetirê saziyên jiyan eleqe nîşa xebatan da. Ev beeleqetiya berfireh ya li hemberî projeyê jî da nîşandan ku hêj pîrsgirêkên newekheviya zayenidaya civakî û tundiya li ser jinan denê wekî pîrsgirêka jinan tê zanîn. Xebatên saziyên navborî û saziyên civaka sîvil yên di mijarên newekheviya zayendiya civakî de tesîrê li ser çêkirina politîkayan nake. Têrnekirina kapasîteya van saziyan, pêkanîna xebatên lobiyê jî asteng dike. Loma tena serê xwe xebatên rêxistînekî civaka sîvil ji bo tîkoşîna li hemberî tundiya li ser jinan ya li Tîrkiyeyê tîrê nake û encamên baş dernaxe holê. Vê xebatê jî daye nîşandan ku tîkilî û diyalogên di navbera saziyên civaka sîvil de ji bo tîkoşîna li hemberî tundiya li ser jînê pêwîste. Ji bo ku înisîyatîfa îradeya sîvil neyê astengkirin, vî xebatê derxistîye holê ku lazîme ji bo xebatên lobiyê saziyekî civaka sîvil ya bi tesîr bî avakirin.

Ji bo avakirina civakekî sîvil ya bi hêz, di mijarên newekheviya zayendiya civakî û tundiya li ser jinan de pêkane ku tesîrek li ser zîmanê rêveberiyên heremî û şaredariyan bî kirin. Dibe ku di çalakî û bernameyên şaredarî, konseyên bajarên û meclîsên jinan de perspektîfa wekheviya zayendiya civakî bî bicîhkirin.

Bi vê projeyê di asta heremî de rolgirtina rêxistinên civaka sîvil ya di nava projeyê de ; di asta heremî de pîştgiriya ji jinên bûne mexdûrê tundiye re hatiye dayîn û di vê demê diyar kirina mekanîzmeyên pîştgiriya yên heremî destkeftiyên gelek girîn in. Zêdekirin û berfirehbûna xebat û şîrkatiya saziyên sîvil yên heremî û rêveberiyên heremî, divê neyê îhmalkirin.

Berdewamkirina diyalog û tîkiliyên di navbera saziyên civaka sîvil yên di vê pêvajoyê de derketine holê, wê hêz bide xebatan û xebatan hêsan bike. Li aliyê din tora tîkiliyên di pêvajoya projeyê de hatine avakirin, ji bo şopanin, temaşekirin û kontrolkirinê dibe ku veguheze mekanîzmeyekî baş jî. Dive bi vî alî de xebatên sazûnê dewam bikin.

Xebat, encamên hatine destxistin û çavderiyên di ve projeyê de derketine holê ji bo saziyên civaka sîvil yên li ser mijara tîkoşîna li hemberî tundiya li ser jinan, gelek baş bûne. Tundiya li ser jînê pîrsgirêkekî di nava malê an jî ya qada taybet nine, berevajî vî pîrsgirêkekî civakî û politîk e. Di vê çarçoveyê de pîrsgirêkekî cemawerî û hiqûqî ye. Loma dîtin pîrsgirêkê, analîzkirina rewşa heyî, raseqîniya Tîrkiyeyê, rêyên çareseriyê û pekanîna qanalan, politîkayekî dewletê û bernameyekî hikûmetê divê. Temsîlkirin û rolgirtina jinan ya di qadên, civakî, siyasî û aborî de, bi

pêkanîna wekheviya zayendiya civakî ya askarî pêkan e. Ev jî ji bo berfirehbûna tîkoşîna li hemberî tundiya li ser jinan jî holê rakirina cudakariya li hemberî jinan wê bibe gavekî yasayî ya girîng.

Wisa tê fikirin ku encamên vê projeyê li Tîrkiyeyê jî bo xebatên li ser tundiya li hemberî jine, ji saziyên van xebatan dimeşînin, saziyên cemawerî, saziyên sîvil, tor û platformên parawanên mafan yên netewî û navnetewî, zanîngeh, aktivîst û dildaran re wê tevkariyek baş bide.